

Borgå stads plan för småbarnspedagogik 1.8.2017

Namn	Borgå stads plan för småbarnspedagogik 1.8.2017
Kommun	Borgå
Träder i kraft	31.5.2017

Innehållsförteckning

1. Utarbeta, utvärdera och utveckla planen för småbarnspedagogik.	1
2. Lokala särdrag och olika sätt att ordna småbarnspedagogisk verksamhet.	3
3. Barnets plan för småbarnspedagogik.	4
4. Småbarnspedagogik som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning.	6
5. Utgångspunkter för att ordna småbarnspedagogisk verksamhet och de olika verksamhetsformerna.	7
6. Småbarnspedagogiken som en del av barnets växande och lärande. . . .	11
7. Värdegrunden.	13
8. Synen på lärande.	15
9. Pedagogiskt inriktad helhet för fostran, undervisning och vård.	16
10. Mångsidig kompetens.	17
11. Riktlinjer för att utveckla verksamhetskulturen.	20
12. Lärmiljöer inom småbarnspedagogiken.	23
13. Samarbete inom småbarnspedagogiken.	25
14. Referensram för den pedagogiska verksamheten.	28
15. Pedagogisk dokumentation.	30
16. Mångsidiga arbetssätt.	31
17. Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande.	32
18. Lärområden.	33
18.1. Språkens rika värld.	33
18.2. Mina många uttrycksformer.	34
18.3. Jag och vår gemenskap.	35
18.4. Jag utforskar min omgivning.	37
18.5. Jag växer, rör på mig och utvecklas.	38
19. Preciseringar gällande språk och kultur.	40
19.1. Stöd för språkkunskaperna för flerspråkiga barn och barn med ett främmande språk som modersmål.	42
19.2. Språkbud.	44
20. Principerna för stöd.	46
21. Samarbete med barnet, vårdnadshavaren och andra sakkunniga i samband med stöd.	49

22. Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken.	50
22.1. De pedagogiska och strukturella arrangemang som stöder välbefinnandet i Borgå.	50
22.2. Administrativ praxis för att ordna stöd för utveckling och lärande. . .	52
23. Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd.	54
24. Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten.	55

1. Utarbeta, utvärdera och utveckla planen för småbarnspedagogik

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Anordnarna av småbarnspedagogik ska utarbeta lokala planer för småbarnspedagogik utgående från de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik. Skyldigheten att utarbeta en plan för småbarnspedagogik gäller också övrig småbarnspedagogik som kommunen köper och privat daghemsverksamhet eller privat familjedagvård som övervakas av kommunen. De lokala planerna för småbarnspedagogik är bindande och de ska utvärderas och utvecklas. Den lokala planen för småbarnspedagogik kan utarbetas så att den gäller alla verksamhetsformer (daghem, familjedagvård och övrig småbarnspedagogik) eller skilt för varje verksamhetsform. Flera anordnare av småbarnspedagogik kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla planen för småbarnspedagogik gemensamt.

Planen för småbarnspedagogik ska utarbetas så att den preciserar, styr och stödjer anordnandet av småbarnspedagogiken på lokal nivå. Då planen för småbarnspedagogik görs upp ska man beakta lokala särdrag, eventuella pedagogiska prioriteringar, barnens behov samt resultat av utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller småbarnspedagogiken. De lokala planerna kan precisera de nationella grunderna, men de kan inte utesluta mål eller innehåll som förutsätts i lagen, förordningen eller i grunderna för planen för småbarnspedagogik.

Planen för småbarnspedagogik ska utarbetas med hänsyn till övriga planer som utarbetas på lokal nivå, bland annat:

- planer och beslut som gäller småbarnspedagogik, barn och familjer
- förskoleundervisningens läroplan
- läroplanen för den grundläggande utbildningen
- eventuell läroplan för den undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen
- integrationsplan.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att personalen inom småbarnspedagogiken, vårdnadshavarna och barnen ges möjlighet att vara med och utarbeta och utveckla den lokala planen för småbarnspedagogik.

Den lokala planen för småbarnspedagogik ska utarbetas i samarbete med de lokala myndigheterna som sköter uppgifter inom undervisningen och social- och hälsovården. För att säkra kontinuiteten och barnets växande och lärande som en helhet deltar representanter för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen i att utarbeta och utveckla planen för småbarnspedagogik. Anordnaren av småbarnspedagogik ska godkänna planen för småbarnspedagogik separat för småbarnspedagogik på svenska, finska, samiska och vid behov för småbarnspedagogik på något annat språk.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska utvärdera den småbarnspedagogiska verksamheten och delta i utomstående utvärdering av verksamheten. Utvärderingen behandlas närmare i avsnittet Utvärdering och utveckling av verksamheten inom småbarnspedagogiken.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Borgå stads plan för småbarnspedagogik gäller samtliga kommunala och privata daghem, privat och kommunal familjedagvård samt den övriga kommunala småbarnspedagogiken. Planen har utarbetats på både finska och svenska samt godkänts i bildningsnämnden. Den lokala planen har publicerats i eGrunderna där det även finns en utskriftsvänlig version.

För vårdnadshavarna har det ordnats ett kvällstillfälle där den lokala planen har diskuterats och bearbetats. I arbetsgruppen för utarbetande av barnets plan för småbarnspedagogik har

en föräldrarepresentant deltagit. Vårdnadshavarna har även haft möjlighet att framföra sina synpunkter och åsikter via stadens peda.net sidor.

Barnintervjuer genomfördes på våren 2016. Resultaten av intervjuerna utnyttjas vid utvecklande av verksamhetens innehåll och verksamhetskulturen.

Alla enheter har utsett ett arbetspar som ansvarar för arbetet med planen för småbarnspedagogik i enheten. Arbetsparet har deltagit i fortbildningstillfällen där olika teman från grunderna behandlats. Arbetsparets uppgift har varit att behandla dessa teman i den egna enheten, tillsammans med den övriga personalen. I Borgå pågår projektet Nycklarna till den lärande organisationen ända till slutet av 2017. Målsättningarna med projektet är att utveckla en delaktig verksamhetskultur och bygga en lärande organisation. Det har ordnats fortbildningstillfällen för hela personalen under projektets gång.

Den lokala planen har utarbetats i samarbete med olika aktörer. I styrgruppen och i de olika arbetsgrupperna har det funnits deltagare från för- och den grundläggande undervisningen samt från social och hälsovården. Diskussioner har förts med Kultur- och fritidstjänster och den tredje sektorn om samarbetsformer.

Utvärdering och utveckling av den lokala planen

Personalens utvärdering av verksamheten inom småbarnspedagogiken används för att kontinuerligt utveckla den lokala planen. Arbetet med innehållet i planen för småbarnspedagogik fortsätter med olika teman som behandlas både gemensamt och i de olika enheterna, via de arbetspar som enheterna utsett. Genom den feedback som fås genom förmännen och arbetsparet samlas information om verksamhetens utveckling.

Vårdnadshavarnas feedback på den dagliga verksamheten nyttjas till att utveckla verksamheten och bidrar därmed till att utveckla planen. En kundenkät riktad till föräldrarna tas i bruk år 2018 och genomförs därefter regelbundet.

Vårdnadshavarna och personalen samlar barnens åsikter och erfarenheter om verksamheten. Barnens utvärdering av verksamheten inom småbarnspedagogiken synliggörs i barnets plan.

2. Lokala särdrag och olika sätt att ordna småbarnspedagogisk verksamhet

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogik anordnas i kommunala och privata daghem, kommunal och privat familjadagvård samt som övrig småbarnspedagogik. Till de lokala särdragen i Borgå hör bland annat tvåspråkigheten, mångformigheten och heterogeniteten av stadens olika delar samt de olika utgångspunkterna som gäller för olika barn och olika familjer. Verksamhetsspråket i småbarnspedagogiken är antingen finska eller svenska. Övrig småbarnspedagogik kan ordnas på två språk. I stadens strategi har fokus lagts på utveckling av områden med hög arbetslöshet och/eller områden där en stor andel av befolkningen har invandrarbakgrund. Dessa regionala skillnader och behov beaktas i planeringen och genomförandet av småbarnspedagogiken så att barnet får en sammanhängande småbarnspedagogik av hög kvalitet oberoende av var den ordnas.

I Borgå stad har man upprättat olika slags planer, verksamhetsplaner och -anvisningar gällande barn samt beslut som styr verksamheten inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisning. Dessa separata dokument kompletterar planen för småbarnspedagogik och till dem hänvisas i läroplanstexten. De kompletterande planerna finns tillgängliga för och kan läsas av personal och vårdnadshavare på webbplatsen.

Kompletterande planer och beslut till den lokala planen för småbarnspedagogik:

- [Planen för förskoleundervisning](#)
- [Läroplan för förberedande undervisning inför den grundläggande utbildningen](#)
- [Riktlinjer för måltider och näring inom barnomsorgen, i grundskolor och på gymnasieskolor i Borgå](#)
- Säkerhets- och räddningsplan (i enheter)
- Plan för läkemedelsbehandling inom tjänsterna inom småbarnspedagogik
- Hantering av akuta kriser inom barnomsorgen
- [Välfärdsplan för barn och unga](#)
- [Läroplan för den grundläggande utbildningen](#)
- Plan för likabehandling och jämställdhet inom småbarnspedagogiken
- [Plan för språkbad](#)
- [Borgå naturskolans program](#)
- Ohjelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi
- [Kaltoin kohdeltu lapsi -käsikirja](#)
- Palvelusetelin sääntökirja päiväkotihoidossa
- Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen valvontasuunnitelma

3. Barnets plan för småbarnspedagogik

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet har enligt lagen om småbarnspedagogik rätt till systematisk och målinriktad fostran, undervisning och vård. För att uppfylla detta ska en plan för småbarnspedagogik utarbetas för varje barn på ett daghem eller i familjedagvård. Barnets plan för småbarnspedagogik ska utgå från barnets behov och barnets bästa. De mål som anges i planen ska gälla den pedagogiska verksamheten. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavaren utarbeta barnets plan för småbarnspedagogik då barnet börjar på daghem eller i familjedagvård. Barnets åsikt och önskemål ska klarläggas och beaktas i planen. Personalen har ansvar för att hitta lämpliga sätt att klarlägga barnets perspektiv. De mål som beskrivs i barnens planer för småbarnspedagogik ska beaktas då verksamheten i barngruppen planeras och lärmiljöerna utvecklas.

Vid daghemmen ansvarar en person som har behörighet som barntädgårdslärare för att planen för småbarnspedagogik utarbetas och utvärderas. Barntädgårdslärarens sakkunskap ska anlitas då en plan utarbetas för ett barn i familjedagvård. Sakkunniga och andra parter som stödjer barnets utveckling och lärande deltar vid behov i utarbetandet av planen.

Barnets plan för småbarnspedagogik är det dokument där de mål och åtgärder som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska anges. I planen ska barnets kunskaper, styrkor, intresseområden och individuella behov beskrivas. Det är viktigt att vårdnadshavarens och personalens iakttagelser och uppfattningar om barnets utveckling och lärande samt förmåga att fungera i grupp överensstämmer med det som anges i barnets plan för småbarnspedagogik. Pedagogisk dokumentation (avsnitt Pedagogisk dokumentation) ska användas då planen utarbetas. Planen ska också beakta barnets språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund.

I barnets plan för småbarnspedagogik ska man ange barnets eventuella stöd för utveckling och lärande och hur stödet ska genomföras (avsnitt Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd). Om barnet har en långvarig sjukdom som kräver läkemedelsbehandling på daghemmet eller i familjedagvården ska man som en del av barnets plan för småbarnspedagogik göra upp en plan för läkemedelsbehandling.

Genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik ska utvärderas och planen ska ses över minst en gång om året. Planen ska dock granskas alltid då barnets behov kräver det. Initiativet till att granska planen kan komma från personalen, någon annan myndighet som man samarbetat med i frågor som gäller barnet eller från barnets vårdnadshavare. Då barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts.

I barnets plan för småbarnspedagogik ska följande anges:

- barnets styrkor när det gäller utveckling och lärande samt barnets intressen
- mål som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande, de åtgärder som behövs för att uppnå målen och en utvärdering av hur målen uppnåtts
- barnets eventuella behov av stöd (avsnitt Stöd för barnets utveckling och lärande)
- en eventuell plan för läkemedelsbehandling
- barnens, personalens och vårdnadshavarnas gemensamma överenskommelser
- andra eventuella sakkunniga som varit med och utarbetat planen
- när planen har utarbetats, granskats och när den granskas nästa gång.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Barnet börjar inom småbarnspedagogiken - bekantning och uppgörande av barnets plan

Barnets plan för småbarnspedagogik uppgörs för barn i daghem och i familjedagvård. Familjedagvårdarna får handledning och stöd för uppgörande av barnens plan. Inom småbarnspedagogiken för familjer med flyktningbakgrund inleds, gör en expert inom småbarnspedagogiken tätt samarbete med invandrartjänsterna och familjen, bl.a. hembesök. De privata producenternas förfarande gällande barnets start och bekantning i småbarnspedagogiken kan avvika från de kommunala.

1. Enhetens förman meddelar vårdnadshavarna om beviljad dagvårdsplats och berättar om hur invänjningen och starten i småbarnspedagogiken sker. I samband med dagvårdsbeslutet får familjen broschyren "Välkommen till småbarnspedagogiken" där det utförligare står beskrivet om inledningsdiskussionen och vilka saker som då behandlas.
2. Personalen i barngruppen kommer överens om vem som ansvarar för barnets och familjens bekantning. Samma person ansvarar också för inledningsdiskussionen. Inledningsdiskussionen ordnas alltid när ett barn börjar i småbarnspedagogik, antingen före bekantningen börjar eller under bekantningstiden. Ansvarspersonen antecknar uppgifter som framkommit under diskussionen i **"Välkommen på inledningsdiskussion"**-blanketten. Vårdnadshavarna informeras om **Barnets plan för småbarnspedagogik**.
3. Barnet kan bekanta sig med dagvårdsplatsen två veckor innan själva vården börjar. Familjen och personalen kommer i förväg överens om när barnet bekantar sig med vårdplatsen. Vårdnadshavaren är med då barnet bekantar sig. Det är också möjligt att komma överens om att barnet stannar (1-3 gånger, 2h) utan vårdnadshavarna. Olycksfallsförsäkringen gäller för de tider då barnet bekantar sig med vårdplatsen.
4. Blanketten för **Barnets uppgifter** fylls i före barnets stannar utan vårdnadshavare

Uppgörande och utvärderandet av barnets plan

1. Barnets plan för småbarnspedagogik uppgörs ca. 2 månader efter att barnet börjat i småbarnspedagogiken / före utgången av oktober. Före uppgörande av planen får vårdnadshavarna infobrevet **"Välkommen på VASU-diskussion"**
2. Barnträdgårdsläraren ansvarar för uppgörandet av barnets plan. Personalen i gruppen förbereder sig för uppgörandet av planen genom att gå igenom sina observationer av barnet och genom att fylla i barnets sida tillsammans med barnet.
3. Personalen antecknar uppgifterna som kommit fram under diskussionens gång, i **Barnets plan för småbarnspedagogik**. Om det för barnet uppgörs en plan för svenska som andra språk eller en plan för stöd av intensifierat eller särskilt stöd, antecknas även detta i barnets plan.
4. Barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas tillsammans med föräldrarna minst en gång per år. Vid behov utvärderas och uppdateras planen oftare.

Då barnet byter till en annan dagvårds- / förskoleundervisningsplats inom den egna kommunen följer barnets plan för småbarnspedagogik med barnet. Då barnet flyttar till en annan kommun följer en kopia av planen med barnet. Då barnet slutar från småbarnspedagogiken / förskoleundervisningen, arkiveras barnets plan i daghemmet. Förmannen för familjedagvården arkiverar barnets plan för de barn som slutat från familjedagvård.

4. Småbarnspedagogik som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

All småbarnspedagogisk verksamhet ska följa de allmänna mål och riktlinjer som fastställs i lagen, i överenskommelser och i dessa grunder för planen för småbarnspedagogik. Dessa mål och riktlinjer gäller även småbarnspedagogisk verksamhet som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning.

Anordnaren av småbarnspedagogik kan erbjuda småbarnspedagogiska tjänster som baserar sig på en alternativ pedagogik eller särskild åskådning. Sådana är till exempel Steiner-, Montessori-, Freinet- och Reggio Emilia pedagogiken, eller småbarnspedagogiska tjänster som baserar sig på en viss åskådning.

Då vårdnadshavaren väljer en småbarnspedagogisk tjänst som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning ska vårdnadshavaren få tillräckligt med information om verksamhetens särskilda mål och värderingar.

5. Utgångspunkter för att ordna småbarnspedagogisk verksamhet och de olika verksamhetsformerna

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Kommunen är skyldig att ordna småbarnspedagogik i den omfattning och i sådan form som behovet i kommunen förutsätter. Enligt lagen om småbarnspedagogik kan småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik. Barnets rätt till småbarnspedagogik gäller enligt lagen den verksamhet som ges på daghem eller i familjedagvård. Vårdnadshavaren beslutar om barnets deltagande i småbarnspedagogiken. Barn som deltar i förskoleundervisningen ska ha möjlighet att delta i småbarnspedagogisk verksamhet på det sätt som lagen föreskriver.

En kommun eller samkommun kan antingen själv anordna småbarnspedagogik eller köpa småbarnspedagogiska tjänster av en offentlig eller privat serviceproducent. Om tjänsterna köps av offentliga eller privata serviceproducenter, måste kommunen eller samkommunen försäkra sig om att tjänsterna uppfyller den kvalitet som förutsätts av motsvarande kommunal verksamhet. Anordnaren av småbarnspedagogik ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de författningar som gäller småbarnspedagogik och enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik. Ett kommunalt organ eller en tjänsteinnehavare som organet utsett, Regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ansvarar för handledningen, rådgivningen och tillsynen av privata serviceproducenter.

Kommunen ska se till att småbarnspedagogiken anordnas på barnets modersmål, då det är svenska, finska eller samiska. För ett barn som använder teckenspråk kan småbarnspedagogik ges på teckenspråk. Kommunen ska i den utsträckning som motsvarar behovet inom småbarnspedagogiken ha tillgång till tjänster av en specialbarnträdgårdslärare.

Förpliktelserna som styr småbarnspedagogiken bygger på Finlands grundlag, lagen om småbarnspedagogik och förordningen om barndagvård samt på grunderna för planen för småbarnspedagogik. Den småbarnspedagogiska verksamheten regleras också i tillämpliga delar av föreskrifter om socialvård, förvaltningslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då småbarnspedagogiken ordnas. Sådana är bland annat diskrimineringslagen, lagen om jämställdhet, Europakonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, FN:s konvention om handikappades rättigheter, FN:s deklaration om urfolkens rättigheter och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt principen om inkludering. Alla barn ska, oberoende av till exempel behov av stöd, handikapp eller kulturell bakgrund, ha möjlighet att delta i den gemensamma småbarnspedagogiska verksamheten.

De nationella målen för småbarnspedagogiken fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målen styr hur grunderna för planen för småbarnspedagogik, den lokala planen för småbarnspedagogik och barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas, genomförs och utvärderas.

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att

1. hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,
2. stödja barnets förutsättningar för inläring och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,
3. ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,

4. säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar inläring och är hälsosam och trygg,
5. trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,
6. erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,
7. identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, organisera ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,
8. utveckla barnets förmåga till samarbete och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingssätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,
9. säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,
10. i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

Anordnaren av småbarnspedagogik är skyldig att informera vårdnadshavarna om målen och verksamheten inom de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik. Vårdnadshavaren ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av den småbarnspedagogiska verksamheten som barnet deltar i. Vårdnadshavarna ska också regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken på lokal nivå och vid enheten i fråga.

Barnens deltagande i småbarnspedagogiken varierar beroende på familjernas val, barnens lagstadgade rätt till småbarnspedagogik och enligt anordnarens beslut. Detta ska beaktas då de lokala planerna görs upp.

Lär miljön inom småbarnspedagogiken ska vara utvecklande och främja lärandet samt vara hälsosam och trygg med hänsyn till barnets ålder och utveckling. Lokalerna och redskapen ska vara ändamålsenliga och tillgängliga. Barn på daghem och i familjedagvård ska serveras fullvärdiga måltider. Måltiderna ska vara ändamålsenligt ordnade och handledda. Småbarnspedagogiken ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Småbarnspedagogiken får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Inom småbarnspedagogiken ska bestämmelserna om personalens behörighetsvillkor iakttas. Vid anordnandet av småbarnspedagogik ska man dessutom beakta bestämmelserna om arbetarskydd och säkerhet samt om användning av personuppgifter och bestämmelserna om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. Inom småbarnspedagogiken ska man förebygga mobbning och ingripa vid mobbning. Säkerheten ska systematiskt förbättras och regelbundet utvärderas. Kommunen ska vid anordnandet av småbarnspedagogik samarbeta med de instanser som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, socialvård, barnskydd, rådgivningsverksamhet och övrig hälsovård samt med andra nödvändiga aktörer. Personalen inom småbarnspedagogiken omfattas också av bestämmelserna om att styra personer till att söka socialservice och att göra en barnskyddsanmälan.

Verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken

Småbarnspedagogik ges på daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik, exempelvis i form av klubb- eller lekverksamhet. Målen i lagen om småbarnspedagogik och i grunderna för planen för småbarnspedagogik styr alla verksamhetsformer av småbarnspedagogik. De olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik skiljer sig från varandra i fråga om lärmiljöer, resurser, personalens utbildning och behörighetsvillkor, personalstruktur, barngruppens storlek och relationstalet mellan barn och personal. Det är viktigt att vårdnadshavarna får tillräcklig information om alla verksamhetsformer med avseende på deras innehåll och särdrag. Tillsammans med vårdnadshavaren ska man diskutera vilken

verksamhetsform och vilken omfattning som gynnar barnet och svarar mot barnets behov. Rådgivning och handledning ska ges då familjen söker sig till de småbarnspedagogiska tjänsterna, men också när barnet redan omfattas av tjänsterna.

Småbarnspedagogik som ges på daghem är den vanligaste formen av småbarnspedagogik. På daghemmen sker verksamheten i grupper. Barngrupperna kan bildas på olika sätt, till exempel utgående från barnens ålder, syskonrelationer eller behov av stöd. Grupperna ska vara pedagogiskt ändamålsenliga och bestämmelserna om personaldimensionering och gruppernas maximala storlek ska beaktas då grupperna bildas. Av personalen i vård- och fostringsuppgifter på ett daghem ska åtminstone en tredjedel vara behöriga barntädgårdslärare, den övriga personalen ska ha behörighet i enlighet med 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. Daghemmens mångprofessionella personal är en resurs för en kvalitativ småbarnspedagogik när allas kompetens, ansvarsområden, uppgifter och yrkesroller tas till vara på ett ändamålsenligt sätt. Lagen om småbarnspedagogik betonar vikten av pedagogik och barntädgårdslärarens pedagogiska ansvar. Barntädgårdsläraren har det övergripande ansvaret för att planera verksamheten i barngruppen, för att genomföra verksamheten planenligt så att målen uppnås samt för att utvärdera och utveckla verksamheten. Barntädgårdslärarna, barnskötarna och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken ska planera och genomföra verksamheten tillsammans.

Familjedagvård är småbarnspedagogisk verksamhet som genomförs i en liten grupp. Familjedagvården kan ordnas i familjedagvårdarens eller barnets hem eller som gruppfamiljedagvård. Då barngrupperna inom familjedagvården bildas ska man fästa uppmärksamhet vid att grupperna är ändamålsenliga. Familjedagvårdare som arbetar i ett hem ansvarar för verksamheten i sin grupp. Ledaren inom familjedagvården stödjer familjedagvårdarna när det gäller att planera och genomföra en målinriktad verksamhet.

Genomförandet av och tyngdpunkterna för övrig småbarnspedagogik varierar beroende på anordnarens beslut. Övrig småbarnspedagogik kan ordnas till exempel som lekpark- eller klubbverksamhet. Verksamheten ska vara handledd och målinriktad. Övrig småbarnspedagogik kan erbjuda till exempel utomhusvistelse, spontan lek, konstfostran och fostran till fysisk aktivitet. Därtill kan övrig småbarnspedagogik erbjuda vårdnadshavarna ledd samvaro tillsammans med barnen samt andra sociala kontakter.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogiken i Borgå ordnas på finska och svenska i kommunala och privata daghem och i kommunal och privat familjedagvård. Dessutom anordnas språkbud på svenska i ett daghem. Ett kommunalt daghem erbjuder småbarnspedagogik på kvällar och veckoslut samt dygnet runt. Verksamhetsformer för övrig småbarnspedagogik är t.ex klubb, familjecafeér och familjeparkverksamhet. För att stöda föräldrarna i fostringsarbetet ordnas ledda grupper där interaktionen mellan barn och föräldrar stärks.

Daghem

Verksamheten i daghem sker i grupper som bildas antingen utgående från barnens ålder eller syskonrelationer. Gruppstorleken kan påverkas av om det finns barn med behov av intensifierat eller speciellt stöd. Borgå strävar man efter att gruppernas personal består av två barntädgårdslärare och en närvårdare per grupp. Grupperna för 3-5 åringar bör ha en personaldimensionering om minst 1 vuxen/7 barn, den maximala gruppstorleken är därmed 21 barn. I grupperna för barn under tre år är dimensioneringen minst en vuxen/4 barn och den maximala gruppstorleken därmed 12 barn.

Familjedagvård

Verksamheten i familjedagvården sker i smågrupper på högst 4,5 barn, huvudsakligen i vårdarens hem. Borgå förutsätter att de kommunala familjedagvårdarna har yrkesexamen för familjedagvård eller annan lämplig utbildning. Familjedagvårdarna får stöd för den pedagogiska verksamheten av bl.a. sin förman och varandra.

Klubbverksamhet

Klubbverksamheten ordnas för 2-5 åringar, som inte deltar i småbarnspedagogiken i daghem eller familjedagvård. Verksamheten ordnas som både inom- och/eller utomhusklubbar. Klubbarnas verksamhetstid är 2-3h, 2-3 ggr i veckan, antingen på för- eller eftermiddagen. Klubbarna leds av barnträdgårdslärare och närvårdare. Vid bildande av klubbarnas grupper, följs samma relationstal mellan barn och personal som på daghem.

Samabete mellan olika verksamhetsformer

Under dejourtid koncentreras daghemmens verksamhet till några enheter. Personalen i de olika enheterna samarbetar vid planeringen och genomförande av verksamheten.

Familjedagvårdarna deltar i dagvårdens verksamhet och tillställningar då det är ändamålsenligt och möjligt. För barnen i den kommunala familjedagvården ordnas reservvård i daghemmen och utses en reservvårdsplats.

6. Småbarnspedagogiken som en del av barnets växande och lärande

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogiken är en central service för barn och familjer, som de flesta barn tar del av innan läroplikten börjar. Barnet har med sig sina tidigare erfarenheter, där kommunikationen och den emotionella anknytningen mellan barnet och vårdnadshavaren är av central betydelse. Personalens uppgift är att skapa en förtroendefull relation till barnet. Samarbetet mellan personalen och vårdnadshavarna skapar kontinuitet och trygghet i barnens liv. Ett ömsesidigt, öppet och respektfullt bemötande är viktigt då målen för den småbarnspedagogiska verksamheten görs upp utgående från det enskilda barnet. För att familjernas och personalens fostrande arbete ska bilda en meningsfull helhet för barnet är det viktigt med ett regelbundet samarbete.

Utgångspunkten för en pedagogisk verksamhet är att personalen inser vilken betydelse barndomen har och att personalen har insikt i barns växande, utveckling och lärande. Lika viktigt är det att personalen känner varje enskilt barn och beaktar barnets individuella utveckling. En förutsättning för att känna varje barn är att relationerna mellan barnen och personalen är så varaktiga som möjligt.

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen, som är en del av småbarnspedagogiken, och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en konsekvent och kontinuerlig helhet som lägger grunden för ett livslångt lärande. Att personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen känner till utbildningssystemet och de centrala mål, särdrag och tillvägagångssätt som kännetecknar de olika stadierna inom systemet är utgångspunkten för en kvalitativ helhet. För att barnens välbefinnande, utveckling och lärande ska ske smidigt, ska även övergångarna planeras och utvärderas.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska skapa sådana samarbetsstrukturer och rutiner för informationsöverföring att övergångarna från hemmet till småbarnspedagogiken, inom småbarnspedagogiken, från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt. Vid övergångsskedena ska man samarbeta med vårdnadshavaren och ta hänsyn till barnets bästa. Vid överföringen av information kan man använda barnets plan för småbarnspedagogik och andra dokument som beskriver barnets utveckling och lärande och som har samlats in under den tid barnet har deltagit i den småbarnspedagogiska verksamheten. Vid överföringen av information ska gällande bestämmelser följas.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Förfarandet vid övergångarna som en del av barnets växande och lärande

Övergångarna inom småbarnspedagogiken

- när barnet börjar i småbarnspedagogik, förfaringssättet är beskrivet i kapitlet om barnets plan för småbarnspedagogik
- när barnet byter grupp inom daghemmet
- när barnet byter enhet inom småbarnspedagogiken (familjedagvård-daghem, daghem-daghem)
- när barnet övergår till förskoleundervisningen
- Förfaringssättet när barnet övergår från förskoleundervisningen till skolan finns beskrivet i läroplanen för förskoleundervisning.

Vid övergångarna är det viktigt att uppgifter som berör ordnandet av småbarnspedagogik för barnet, följer med barnet till den nya platsen. Personalen från den enhet där barnet har varit

kommer överens med den nya enheten om en diskussionstid. Vårdnadshavarna inbjuds att delta i diskussionen. Om vårdnadshavarna inte deltar i diskussionen bör de ge sitt tillstånd till att uppgifterna överförs. Vid behov kan även specialbarträdgårdsläraren, annan sakkunnig eller samarbetspartner medverka i överföringsdiskussionen. Inom den egna kommunen flyttas barnets plan för småbarnspedagogik med bilagor, till den nya enheten.

Den nya enheten ordnar möjlighet till bekantning för barnet och familjen. Då barnet byter grupp inom enheten ordnas möjlighet för barnet att under dagens lopp bekanta och vänja sig med den nya gruppen.

Familjerna bör informeras om förändringar i grupp sammansättningarna.

7. Värdegrunden

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Värdegrunden i grunderna för planen för småbarnspedagogik baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter, lagen om småbarnspedagogik och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Principerna omfattar att barnets bästa kommer i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras.

Barndomens egenvärde

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att skydda och främja barnens rätt till en god och trygg barndom. Småbarnspedagogiken bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp.

Att växa som människa

Småbarnspedagogiken bygger på respekt för livet, de mänskliga rättigheterna samt människolivets okränkbarhet och en hållbar livsstil. Personalen ska stödja barnens utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. Småbarnspedagogiken värdesätter bildning. Det synliggörs i det sätt på vilket var och en ser på sig själv, på andra människor, på sin omgivning och på kunskap samt i sättet och viljan att göra rätt. Personalen ska vägleda barnen att handla i enlighet med värdegrunden och att diskutera värderingar och ideal. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras.

Barnets rättigheter

Barnen har rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter samt bli förstådda utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Alla barn har rätt till god undervisning, omsorg och uppmuntrande respons. Barnen har rätt att leka, lära sig genom lek, glädjas över sitt lärande och bilda sig en uppfattning om sig själva, sina identiteter och världen utifrån sina egna perspektiv. Barnen har rätt till social gemenskap och att vara en del av en grupp. Barnen har rätt att få mångsidig information, hantera känslor och konflikter samt pröva på och lära sig nya saker.

Likabehandling, jämlikhet och mångfald

Småbarnspedagogiken främjar det finländska samhällets demokratiska värderingar så som likvärdighet, jämlikhet och mångfald. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som respekterar mångfald. Småbarnspedagogiken bygger på ett mångskiftande finländskt kulturarv som fortsätter att formas genom samverkan mellan barnen, deras vårdnadshavare och personalen.

Mångfald av familjer

En professionell, öppen och respektfull inställning till mångfalden av familjer och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran skapar förutsättningar för ett bra fostringssamarbete. Barnens familjeidentitet och familjerelationer stöds så att varje barn får känna att den egna familjen är värdefull.

Hälsosam och hållbar livsstil

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att vägleda barnen att tillägna sig hälsosamma levnadsvanor. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina emotionella färdigheter och sitt estetiska tänkande. I småbarnspedagogiken ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska dimensionen. Småbarnspedagogiken ska lägga grunden för ekosocial bildning, så att människan

förstår att den ekologiska hållbarheten är en förutsättning för social hållbarhet och mänskliga rättigheter.

8. Synen på lärande

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Grunderna för planen för småbarnspedagogik bygger på en syn på lärande, enligt vilken barnen växer, utvecklas och lär sig genom att kommunicera med andra människor och den närmaste omgivningen. Synen på lärande utgår från uppfattningen om barnet som en aktiv aktör. Barn är nyfikna till sin natur och de vill lära sig nytt, repetera och upprepa. Lärande är en helhetsbetonad process och sker överallt. Lärande inbegriper kunskaper, färdigheter, handlingar, känslor, sinnesförmågor, fysiska upplevelser och tankar. Barnen lär sig bland annat genom att iaktta och observera sin omgivning och genom att ta efter andras beteende. Barnen lär sig också genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet.

Utgångspunkten för lärandet i småbarnspedagogiken är barnets tidigare erfarenheter, intressen och kunskaper. Det är viktigt att det som barnen ska lära sig har anknytning till barnens växande färdigheter, erfarenhetsvärld och kulturella bakgrund. Barn lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga. Positiva känsloupplevelser och kommunikation med andra främjar lärandet. Barngruppen och känslan av att ingå i en gemenskap är av central betydelse för barnets lärande och delaktighet. Barnen ska få handledning och stöd i sitt lärande. En målinriktad, lagom utmanande verksamhet som intresserar barnen inspirerar dem att lära sig mer. Varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas och lära sig och över sig själv som en lärande individ.

Leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. I småbarnspedagogiken ska lekens egenvärde för barnet och lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande samt för barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande uppmärksammas.

9. Pedagogiskt inriktad helhet för fostran, undervisning och vård

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

I grunderna för planen för småbarnspedagogik bygger pedagogiken på en bestämd värdegrund, syn på barnet, barndomen och lärande. Med pedagogik avses en planerad och målinriktad, professionellt ledd verksamhet, som grundar sig på tvärvetenskaplig kunskap, framför allt pedagogisk och småbarnspedagogisk kunskap, som genomförs av yrkesutbildad personal i syfte att säkerställa att barnen mår bra och lär sig. Pedagogiken synliggörs i verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i den helhet som består av fostran, undervisning och vård. Betoningen på pedagogik inom hela den småbarnspedagogiska verksamheten förutsätter pedagogisk sakkunskap och att personalen har en gemensam syn på hur barns lärande och välbefinnande kan främjas på bästa sätt.

Småbarnspedagogiken genomförs i samspel mellan personalen, barnen och omgivningen, där fostran, undervisning och vård bildar en enhetlig helhet. Dessa tre dimensioner kan granskas som separata begrepp men i den praktiska verksamheten hänger de ihop. Detta gör det möjligt att utgå från ett helhetsperspektiv för att främja barnets växande, utveckling och lärande. Fostran, undervisning och vård betonas på olika sätt i verksamheten för barn i olika åldrar och i de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik.

Fostran är verksamhet genom vilken kulturella värderingar, seder och normer förmedlas, formas och förnyas. Målet med fostran är att föra kulturarvet, viktiga värderingar och traditioner vidare till nästa generation. Barnen ska handledas att forma sina egna åsikter och förhålla sig kritiskt till rådande tanke- och handlingsmönster samt att handla etiskt hållbart. Fostransuppdraget är att medvetet handleda barnen att forma sina individuella identiteter så att de lär sig förstå hur deras handlingar påverkar andra människor och sin omgivning. Barnens utveckling ska stödjas så att de lär sig agera och använda sina kunskaper även till förmån för andra.

Undervisningen grundar sig på synen på lärande som har definierats i grunderna för planen för småbarnspedagogik. Undervisningen ska främja barnens lärande och hjälpa dem att bilda sig en uppfattning om sig själva, andra människor och den omgivande världen. I småbarnspedagogiken ska barnen inspireras och motiveras att lära sig nytt samt handledas att använda olika sätt att lära sig. Undervisningen ska stödja och utnyttja barnens naturliga nyfikenhet och lust att upptäcka. Barnens ökande kunskaper, intressen och styrkor samt barnens individuella behov av stöd ska beaktas i undervisningen. Därutöver utgår undervisningen från målen för lärmiljöer, mångsidig kompetens och pedagogisk verksamhet.

Vård innebär att tillgodose fysiska grundbehov och emotionell omsorg om barnet. Målet är att barnet får känna sig uppskattat, förstått och får känna gemenskap med andra människor. Ömsesidiga och respektfulla relationer och positiv beröring och närhet utgör grunden för god vård och omsorg. Dagligen återkommande situationer, till exempel måltider, att klä på och av sig, vila och att sköta sin hygien, utgör en viktig del av barnets dag. Vårdsituationer inom småbarnspedagogiken är alltid samtidigt också fostran och undervisning, där barnen till exempel lär sig att kommunicera med andra, ta hand om sig själva, gestalta tid och tillägna sig goda vanor.

10. Mångsidig kompetens

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Inom småbarnspedagogiken skapas en grund för barnens mångsidiga kompetens. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter och att agera på det sätt som situationen kräver. Barnens värderingar, attityder och vilja att agera påverkar barnens sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden kompetenser som överskrider och förenar olika kunskaps- och färdighetsområden. Utvecklingen av mångsidig kompetens bidrar till att barnen växer som individer och som medlemmar i sin grupp. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Målen för mångsidig kompetens löper som en röd tråd genom grunderna för planen för småbarnspedagogik till läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Målen för mångsidig kompetens har varit en utgångspunkt för beredningen av detta styrdokument och de ska beaktas i de lokala planerna för småbarnspedagogik.

En kvalitativ pedagogisk verksamhet stärker barnens mångsidiga kompetens. Utvecklingen av mångsidig kompetens påverkas av verksamhetskulturen, hur lärmiljöerna används och hur barnens välbefinnande och lärande stöds. Målen för mångsidig kompetens ska beaktas vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt inom fostran, undervisning och vård. Lärområdena som beskrivs i avsnittet Lärområden ska främja barnens mångsidiga kompetens.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik beskrivs fem delområden inom mångsidig kompetens som överlappar varandra:

- förmåga att tänka och lära sig
- kulturell och kommunikativ kompetens
- vardagskompetens
- multilitteracitet och digital kompetens
- förmåga att delta och påverka.

Nedan ges en beskrivning av vad de olika delområdena inom mångsidig kompetens innebär. Därutöver definieras småbarnspedagogikens uppdrag för varje enskilt delområde.

Förmåga att tänka och lära sig

Förmågan att tänka och lära sig utvecklas i kommunikation med andra människor och omgivningen och skapar förutsättningar för utvecklingen av andra kompetenser och livslångt lärande. Den småbarnspedagogiska verksamheten ska lägga grunden för ett kreativt och kritiskt tänkande som är en förutsättning för att söka och strukturera information och skapa ny kunskap. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja barnens förmåga att tänka och lära sig.

Barnens förmåga att tänka och lära sig utvecklas med hjälp av mångsidiga och meningsfulla upplevelser. Det ska finnas utrymme för att förundras och göra upptäckter samt känna glädje i lärandet. I leken har barnen möjlighet att använda sin fantasi och sin kreativitet, tillsammans prova sina idéer och utforska världen. Barnens förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen och dess fenomen ska stödjas enligt deras ålder och utveckling. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och ifrågasätta. Barnen och de vuxna glädjer sig över framgångar tillsammans och barnen lär sig att uppmuntra varandra. Barnen uppmuntras att vara ihärdiga och att inte låta sig nedslås av misslyckanden och att hitta lösningar i olika situationer. Barnen ska handledas att vara uppmärksamma också under längre tider. En tillräcklig fysisk aktivitet dagligen stödjer barnens förmåga att tänka och lära sig. Den pedagogiska dokumentationen av verksamheten (kapitel 4.2) och gemensamma reflektioner hjälper barnen att iaktta sitt lärande och känna igen sina styrkor. På så sätt stärks barnens tilltro till sina egna förmågor.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Barnen växer i en värld som kännetecknas av kulturell, språklig och åskådningsmässig mångfald, vilket ger de sociala färdigheterna, kommunikationsfärdigheterna och den kulturella kompetensen ökad betydelse. Kulturell och kommunikativ kompetens kännetecknas av förmåga att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt samt förmåga att reflektera över sina egna värderingar och attityder. Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för människans identitet, funktionsförmåga och välbefinnande. En fungerande kommunikation med människor som har en annan kulturell och åskådningsmässig bakgrund förutsätter att man förstår och uppskattar sin egen och andras kulturella och åskådningsmässiga bakgrund. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att främja barnens kulturella och kommunikativa kompetens.

Barnen ska uppmuntras att bekanta sig med andra människor, språk och kulturer. Personalens sätt att bemöta olika människor på ett positivt sätt och deras positiva inställning till en mångfald av språk, kulturer och åskådningar fungerar som modell för barnen. Personalen ska handleda barnen att vara vänliga och att uppföra sig väl mot andra. En verksamhet som baserar sig på samarbete skapar möjligheter att öva sig i att kommunicera och uttrycka sig i olika situationer och med olika människor. Personalen ska tillsammans med barnen öva att sätta sig in i andras situationer, lära sig att granska företeelser ur olika perspektiv samt att lösa konfliktsituationer på ett konstruktivt sätt. På så sätt stärks barnens sociala färdigheter. Barnen ska få stöd i att forma sina kulturella identiteter. De upplevelser av och kunskaper om kulturarvet som barnet får i småbarnspedagogiken stärker barnets förmåga att tillägna sig, använda och förändra kulturen. Till exempel lekar, måltider och fester ger goda möjligheter att dela erfarenheter om olika traditioner och vanor. Barnen ska stödjas i att utveckla en positiv inställning till mångfald.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande, säkerhet och trygghet samt att handleda dem att göra val som överensstämmer med en hållbar livsstil. Småbarnspedagogiken ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

Barnen ska stödjas att gradvis bli mera självständiga. Barnen ska få hjälp och de ska uppmuntras att be om hjälp vid behov. Barnen ska få träna olika färdigheter, till exempel att klä på sig, äta och sköta sin personliga hygien och ta hand om sina egna saker. Barnen ska vägledas att handla ansvarsfullt och tryggt i lärmiljöerna samt i naturen och i trafiken. Personalen ska tillsammans med barnen diskutera frågor som främjar deras välbefinnande, till exempel betydelsen av vila, kost, fysisk aktivitet och psykisk hälsa. Barnen ska få hjälp i att uttrycka och reglera sina känslor. Barnens emotionella färdigheter stärks när barnen får lära sig att upptäcka, förstå och sätta ord på känslor. Barnen ska också få handledning i att respektera sin egen och andras kroppsliga integritet.

Multilitteracitet och digital kompetens

Multilitteracitet och digital kompetens behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Multilitteracitet och digital kompetens främjar en jämlik fostran och utbildning. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja dessa färdigheter.

Multilitteracitet är en central grundläggande färdighet som behövs för att förstå mångfalden av kulturella meddelanden och den omgivande världen samt för kommunikation. Med multilitteracitet avses förmåga att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet bygger på det vidgade textbegreppet, enligt vilket texter kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. Multilitteracitet omfattar olika färdigheter, till exempel bildkunskap, numerisk läskunnighet, mediekunskap och grundläggande läsfärdighet. Multilitteracitet är nära kopplat till förmågan att tänka och lära sig. Personalen ska tillsammans med barnen namnge olika företeelser och föremål och lära sig olika begrepp. Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera meddelanden i olika miljöer, även digitala. För att utveckla multilitteracitet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn.

Personalen ska tillsammans med barnen undersöka och observera informations- och kommunikationsteknikens roll i vardagslivet och stifta bekantskap med olika digitala verktyg, applikationer och spel. Digital dokumentation ska användas i samband med att barnen leker, undersöker, rör på sig samt upplever och producerar konst. Då barnen ges möjligheter att göra olika försök och att producera innehåll, självständigt och tillsammans med andra barn, med hjälp av digitala verktyg främjas deras kreativa tänkande, samarbetsförmåga och läsfärdighet. Personalen ska handleda barnen i att använda digitala verktyg på ett mångsidigt och tryggt sätt.

Förmåga att delta och påverka

Förmåga att delta och påverka på ett aktivt och ansvarsfullt sätt lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Till barnens rättigheter hör att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. Inom småbarnspedagogiken respekterar man dessa centrala demokratiska principer. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja barnens växande förmåga att delta och påverka samt att uppmuntra barnen att ta egna initiativ.

Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och bemöta deras initiativ stärker barnens förmåga att delta och påverka. Barnen ska planera, genomföra och utvärdera verksamheten tillsammans med personalen. Barnen lär sig då samtidigt att kommunicera och att förstå betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och tillit. Personalen ska se till att varje barn har möjlighet att delta och påverka. Genom att delta och påverka utvecklas barnens uppfattning om sig själva, deras självförtroende ökar och deras sociala färdigheter utvecklas.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Barnen uppmuntras att, tillsammans med de vuxna, upptäcka och undersöka sin omgivning med alla olika sinnen och på olika sätt. Barnets styrkor uppmärksammas och barnen får positiv och ärlig feedback av de vuxna. De vuxna stöder barnen att hitta lösningar på problem och barnet uppmuntras till ett kreativt och kritiskt tänkande. Genom lek och i leken utvecklas barnets mångsidiga kompetens. Personalens aktiva och sensitiva närvaro är en förutsättning för att uppmärksamma barnens sätt att kommunicera och förstå även ordlös kommunikation. De vuxna lär sig tillsammans med barnen att se och uppmärksamma olika synsätt i vardagen på ett positivt sätt.

I Borgå pågår projekt för att utveckla verksamhetskulturen vars målsättning är att öka trivselen i daghemmen och öka glädjen i lärande via rörelse. Avsikten är att stärka barnens möjlighet att påverka sin egen vardag inom småbarnspedagogiken. Därtill skapas bestående ramar och rutiner för rörelse i vardagen.

Vid utvecklande av pedagogiken och inlärningsmiljöerna kommer man i Borgå att utveckla utnyttjandet av informations- och kommunikationsteknik. För utvecklingsarbetet utarbetas en plan där man beaktar bl.a. den pedagogiska användningen av informations- och kommunikationsteknik, stärkande av personalens kunskaper samt införskaffning av redskap.

11. Riktlinjer för att utveckla verksamhetskulturen

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Verksamhetskulturen förändras ständigt och den ska även utvärderas och utvecklas. En förutsättning för att värdegrunden och synen på lärande ska förverkligas är att alla förbinder sig till gemensamma mål. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan samt identifiera icke-önskvärda drag och korrigera dem. En grundläggande förutsättning för kontinuerlig utveckling av verksamhetskulturen är att personalen förstår vilka värderingar, kunskaper och föreställningar som påverkar deras arbete och kan analysera dem. En förtroendeskapande dialog som präglas av delaktighet och respekt för varandra är viktig i utvecklingsarbetet. Barnets bästa ska utgöra utgångspunkten för allt utvecklingsarbete.

Genom att skapa strukturer för professionella diskussioner främjar ledaren en verksamhetskultur som kännetecknas av delaktighet. Ledaren ska också engagera arbetsgemenskapen i att regelbundet utveckla och förnya den gemensamma verksamhetskulturen. Ledaren ska stödja gemenskapen så, att den utvecklas till en lärande gemenskap där var och en utvecklar och delar med sig av sin kompetens. Målet är att den gemensamma verksamhetsidén och målen för verksamheten syns i det praktiska arbetet. Ledaren ska ansvara för att de gemensamma arbetssätten synliggörs och för att de regelbundet observeras och utvärderas. Barnen och vårdnadshavarna ska vara med och utveckla och utvärdera verksamhetskulturen.

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt följande riktlinjer:

En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen

Småbarnspedagogiken bildar en gemenskap, där barnen och personalen lär sig med och av varandra. I en lärande gemenskap finns det rum för olika åsikter och känslor. Barnen och personalen ska uppmuntras att öppet dela sina tankar och att pröva nya tillvägagångssätt. En gemenskap som kontinuerligt utvärderar och utvecklar sin verksamhet utmanar sig själv och är medveten om och utnyttjar sina styrkor. I en lärande gemenskap uppskattas respektfullt och hänsynsfullt beteende. Inom gemenskapen ska man uppmuntras till att experimentera, försöka och anstränga sig men det ska även vara tillåtet att göra misstag. Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskapen.

Personalen ska uppmuntras till självvärdering och till att dela kunskap och kompetens och samtidigt utvecklas professionellt. Reflektion över gemensamt överenskomna mål och uppgifter, regelbunden utvärdering av det egna arbetet samt respons av vårdnadshavarna och andra samarbetspartner främjar lärandet i gemenskapen. Resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning bidrar till att främja lärande.

En gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Personalen ska lägga märke till faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek. Barnen och personalen ska ha möjlighet att uppleva glädjen i att göra och leka tillsammans. Alla i gemenskapen ska uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet. Leken ska få synas och höras. Barnen ska ges tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva. Lekande barn och vuxna ska ges lekro.

Till verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken hör personalens interna samarbete och kommunikationen med vårdnadshavarna och närmiljön. Medlemmarna i gemenskapen ska respektera varandra och uppskatta samarbete. Genom samarbete i gruppen ska man uppmuntra barnen till uppbyggande kommunikation och till att fungera som medlemmar i gruppen. Personalen ska stödja barnen att utveckla kamratrelationer och värna om vänskap. I en trygg gemenskap tar man itu med konflikter och man lär sig att lösa dem konstruktivt.

Delaktighet, likabehandling och jämställdhet

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter ska värdesättas. Det förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet. Genom delaktighet utvecklar barnen förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Sensitivt bemötande och en känsla av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnens delaktighet. Delaktigheten stärks genom att barnen och vårdnadshavarna deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Varje medlem i personalen är en viktig del av den fostrande gemenskapen.

Medlemmarna i gemenskapen ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av omständigheter som gäller en enskild person. Det att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana. För att kunna utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att attityder i anslutning till likabehandling och jämställdhet diskuteras i arbetsgemenskapen. Det är också viktigt att fundera över hur attityder i anslutning till exempelvis språk, etnicitet, åskådning, handikapp, kön och dess mångfald återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt och att kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster som utgår från stereotypa antaganden överförs till barnen. Småbarnspedagogiken ska vara genussensitiv. Personalen ska uppmuntra barnen att göra val oberoende av könsbundna eller andra personrelaterade stereotypa rollmönster och förväntningar. Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämnt bemötande bland barnen och ingripa på ett finkänsligt och konsekvent sätt. Positiv och uppmuntrande kommunikation stödjer utvecklingen av barnets identitet och självkänsla.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Småbarnspedagogiken är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle. Kulturell mångfald ska ses som en resurs. Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter. Landets kulturarv och nationalspråk samt den egna gemenskapens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald ska tas till vara och värdesättas inom småbarnspedagogiken. Det förutsätter att personalen har kunskap om andra kulturer och olika åskådningar samt förmåga att förstå och se företeelser ur olika perspektiv och sätta sig in i andra människors situation. Man ska diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och även tillsammans skapa nya tillvägagångssätt. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling.

I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande – hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stödjer barnens utveckling i en kulturellt mångskiftande värld. Alla i personalen ska vara medvetna om att de är språkliga modeller för barnen och de ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen ska uppmuntra barnen att använda språk på ett mångsidigt sätt. Barnens språkliga färdigheter ska beaktas och de ska ges tid och möjligheter att uttrycka sig i språkligt varierande situationer.

Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

En hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts inom småbarnspedagogiken. Man ska röra på sig både inomhus och utomhus på många olika sätt samt undvika långvarigt stillasittande. Barnens välbefinnande främjas genom att de under dagen ges möjlighet att vila och ta det lugnt samt genom att de erbjuds en mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost. Då man utvecklar verksamhetskulturen är det viktigt att se till att barnen och personalen har möjlighet att arbeta i en stressfri miljö som främjar koncentration. En tydlig och planerad, men flexibel dagsstruktur främjar välbefinnandet.

Inom småbarnspedagogiken ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att upptäcka och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I fall av trakasserier, mobbning eller våld diskuterar personalen med barnens vårdnadshavare och söker lösningar tillsammans. Till främjandet av säkerhet

hör också säkerhetsfostran samt att systematiskt förebygga och följa upp olyckor och ta hand om lokaler och redskap. För att främja säkerheten inom småbarnspedagogiken förutsätts ett fungerande och ansvarsfullt ledarskap samt att personalen behärskar säkerhetsaspekterna.

Vikten av en ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar livsstil ska beaktas i all verksamhet. Vardagliga val och aktiviteter ska avspegla ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen. Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet samt att reparera och återvinna saker ska främjas inom småbarnspedagogiken.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

De lokala målsättningarna och tyngdpunkterna för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen och kvaliteten utvecklas och stärks genom enheternas egna och organisationens gemensamma utvecklingsmål. Alla grupper och familjedagvårdare använder redskapet: Kvalitativ småbarnspedagogik och förskoleundervisning - pedagogisk plan, för att planera och utvärdera verksamheten.

Genom att utveckla observationen och den pedagogiska dokumentationen, stärks en lärande gemenskap. En delaktig verksamhetskultur och verksamhetssätt som stöder delaktighet utvecklas via enheternas egna mål. Verksamheten inom småbarnspedagogiken planeras så att alla barn kan delta i den utgående från egna förutsättningar och verksamheten erbjuder barnen mångsidiga intresseområden och möjligheter att lära sig. Stöd för barnets utveckling och lärande ordnas i barnets egen daghems- eller familjedagvårdsgrupp. En plan för likabehandling och jämställdhet inom småbarnspedagogiken har utarbetats för att stöda välbefinnandet i småbarnspedagogiken. Planen kompletteras med enheternas egna uppgifter. Ett utvecklingsmål är att öka barnens rörelse och motion i småbarnspedagogiken.

Den finska och finlandssvenska kulturen och språken är en naturlig del av Borgå, vilket möjliggör bekantning med de båda språken och kulturerna. Det växande antalet barn med annan kultur- eller språkbakgrund ger möjlighet att ta tillvara den kulturella mångfalden inom småbarnspedagogiken. Inom småbarnspedagogiken uppmärksammas olika språk, kulturer, religioner, åskådningar och traditioner som finns representerade i barngruppen eller i omgivningen och görs till en naturlig del av vardagen. I daghemmen finns det mångkultur-ansvariga som träffas regelbundet. Deras uppgift är att utveckla och dela kunnandet i den egna enheten i frågor som berör kulturellt mångfald. På peda.net sidorna [Monikulttuurinen varhaiskasvatus](http://monikulttuurinen.varhaiskasvatus.fi), för Borgå stads småbarnspedagogik, finns information och material för stöd för genomförande av en kulturellt mångskiftande småbarnspedagogik.

De centrala utvecklingsmålen och tyngdpunkterna i Borgå:

- verksamhetsmodeller som ökar barnens delaktighet
- observation och dokumentation
- ökande av barnens fysiska aktivitet och rörelse

De privata serviceproducenterna bör utveckla sin verksamhet i enlighet med grunderna för planen för småbarnspedagogik och eventuella egna tyngdpunkter.

12. Lärmiljöer inom småbarnspedagogiken

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, som främjar lärande och som är hälsosam och trygg. Med lärmiljöer avses lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Begreppet lärmiljö omfattar bland annat den fysiska, psykiska och sociala dimensionen. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för småbarnspedagogiken kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Lärmiljöerna ska utformas och utvecklas så att de är ergonomiska, ekologiska, trivsamma och tillgängliga. Belysningen, akustiken och inomhusluftens kvalitet ska också beaktas och utrymmena ska vara prydliga och rena.

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnens naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnen till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Lärmiljöerna ska erbjuda barnen olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fartfyllda fysiska aktiviteter, lekar och spel men också till vila samt lugn och ro. Barnens idéer, lekar samt deras alster och verk ska synas i lärmiljöerna.

I lärmiljöerna kan man genomföra pedagogisk verksamhet av många slag och lärmiljöerna ska formas enligt behov. Personalen ska beakta barnens intressen, individuella färdigheter och behov samt de riktlinjer för småbarnspedagogisk verksamhet som beskrivs i avsnittet Planering och genomförande av den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken. I lärmiljöerna ska man arbeta flexibelt i grupper av olika storlek, så att alla har möjlighet att delta i aktiviteterna och kommunikationen. Arbete i pedagogiskt ändamålsenliga grupper främjar barnens och personalens koncentration och en barncentrerad verksamhet.

Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt bidrar till att skapa en trygg lärmiljö som präglas av inbördes respekt och gemensamt ansvar. I en trygg miljö är det tillåtet att visa olika känslor och personalen hjälper barnen att uttrycka sina känslor och att reglera dem. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och de ska få sina frågor besvarade.

Lärmiljöerna ska planeras och utvecklas så att de främjar likabehandling och jämställdhet mellan könen. Detta möjliggör att man kan bryta traditionella könsstereotypa mönster. Lärmiljöerna ska främja barnens språkliga utveckling och språkmedvetenhet samt synliggöra kulturell mångfald.

Även naturen, gården, lekparken och den övriga byggda miljön utgör lärmiljöer för den småbarnspedagogiska verksamheten. Dessa miljöer erbjuder upplevelser, material och mångsidiga möjligheter att leka och undersöka. De ska utnyttjas som platser för fysisk aktivitet, naturupplevelser och lärande.

Barnen ska få använda mångsidiga och säkra lekredskap och övriga redskap i tillräcklig omfattning. Redskapen ska vid behov anpassas till barnens individuella behov av stöd. Informations- och kommunikationstekniken är en del av en mångsidig och inkluderande lärmiljö för barnet. Digitala verktyg ska användas på ett ändamålsenligt sätt inom småbarnspedagogiken. Barnens egna digitala verktyg, leksaker och andra redskap kan användas i enlighet med anordnarens beslut. Personalen ska komma överens med vårdnadshavarna om användningen av barnens egna apparater, leksaker och redskap.

Samarbete med andra aktörer och besök på exempelvis bibliotek, museer, kulturarvsplatser, teatrar och vårdnadshavarnas arbetsplatser berikar barnens lärmiljöer. Planeringen av lärmiljöer erbjuder också en naturlig möjlighet till samarbete mellan personalen och vårdnadshavarna.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Den pedagogiska planen används för planering och utvärdering av den pedagogiska miljön. Planeringen och utvärderingen görs i samarbete med barnen och föräldrarna. Flexibla utrymmen som lämpar sig för lek och verksamhet bildas av olika slags arbetsstationer och möbelkombinationer som gör det möjligt att arbeta ensam, i par och i grupper. Verksamheten, utrymmena och redskapen bör planeras så att barnet inte behöver sitta stilla långa stunder utan barnet stimuleras till egen aktivitet och till att röra på sig. Användningen av lokalerna inomhus och utomhus effektiviseras och görs mångsidigare genom att dela upp verksamheten i olika utrymmen och genom att fungera i smågrupper. Utrymmena ska planeras och modifieras tillsammans med barnen. Redskapen och materialen väljs och anskaffas så att de stöder den pedagogiska verksamheten. Genom att benämning och bildstöd i inlärningsmiljön samt övrigt visuellt material stöder man barns språkliga utveckling och synliggör kulturellt mångfald.

En god social och psykiska miljö förutsätter en aktiv och sensitiv närvaro av personalen som stöder barnen att uttrycka sig själva och sina känslor. Barnen och personalen kommer tillsammans överens om gruppens regler och verksamhetssätt.

13. Samarbete inom småbarnspedagogiken

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Genom samarbete ska man stödja den småbarnspedagogiska verksamheten så att varje barn får ta del av fostran, undervisning och vård enligt sin egen utveckling och sina egna behov. Anordnarna av småbarnspedagogik bär ansvaret för att samarbetet är systematiskt och för att samarbetet vid behov är mångprofessionellt.

Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbetet med vårdnadshavarna spelar en viktig roll inom småbarnspedagogiken. Målet med samarbetet är att vårdnadshavarna och personalen ska förbinda sig till att tillsammans främja att barnen växer, utvecklas och lär sig på ett sunt och tryggt sätt. Samarbetet när det gäller det fostrande arbetet ska bygga på förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt.

När det gäller det fostrande arbetet ska värderingar, mål och ansvar diskuteras såväl inom personalen som med vårdnadshavarna. Samarbetet ska vara ömsesidigt och av personalen förutsätts initiativtagande och aktivitet. I samarbetet ska familjernas mångfald, barnens individuella behov samt frågor som gäller vårdnad och föräldraskap beaktas. Vid behov ska en tolk användas under diskussionerna för att säkerställa att alla parter blir förstådda.

Samarbetet kan ha olika syften och se olika ut under barnets tid inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Det är viktigt att personalen och vårdnadshavarna utbyter information om barnens dagliga upplevelser. Det är också viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver barnets utveckling och lärande i positiva ordalag. Vårdnadshavarens och personalens iakttagelser av och diskussioner om barnets dag skapar förutsättningarna för att trygga barnets välbefinnande som helhet.

Samarbetet med vårdnadshavarna är särskilt viktigt vid övergångsskedena, till exempel då barnet börjar i småbarnspedagogiken, vid övergångar inom småbarnspedagogiken, då ett barn byter daghem eller då barnet börjar i förskoleundervisningen. Den gemensamma diskussionen är särskilt viktig då barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas (avsnitt Barnets plan för småbarnspedagogik) och samarbetet med vårdnadshavarna betonas också då barnets stöd för utveckling och lärande planeras och genomförs (avsnitt Stöd för barnets utveckling och lärande). En förtroendefull atmosfär skapar förutsättningar för samarbete mellan vårdnadshavarna och personalen också i utmanande situationer, till exempel då det finns anledning till oro om barnets välbefinnande.

Barnens vårdnadshavare ska ges möjligheter att delta i planeringen och utvecklingen av målen för den småbarnspedagogiska verksamheten och det fostrande arbetet tillsammans med personalen och barnen. Informations- och kommunikationsteknik används i samarbetet med vårdnadshavarna. Samarbetet kan också främja vårdnadshavarnas kontakt sinsemellan. Vårdnadshavarnas nätverkande och gemensamma aktiviteter vid olika evenemang stärker gemenskapen och stödjer personalen i deras arbete.

Mångprofessionellt samarbete

Syftet med det mångprofessionella samarbetet är att försäkra sig om att den småbarnspedagogiska verksamheten vid verksamhetsenheterna motsvarar barnens behov. Enligt lagen om småbarnspedagogik ska kommuner som anordnar småbarnspedagogik bedriva mångprofessionellt samarbete samt skapa de samarbetsstrukturer som behövs.

Inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska man samarbeta med rådgivningspersonalen, barnskyddet samt med andra aktörer inom hälsovården och socialvården. Vikten av samarbetet ökar om någon av dessa aktörer känner oro för barnets utveckling eller välbefinnande samt när barnets stöd planeras och ordnas. I den omfattande hälsoundersökningen ingår, med vårdnadshavarens skriftliga samtycke, personalens bedömning av hur ett barn under skolåldern

klaras sig i den småbarnspedagogiska verksamheten. Personalens bedömning är en viktig del av bedömningen av barnets helhetsmässiga växande, utveckling och välbefinnande och vid tidig identifiering av barnets behov av stöd i ett mångprofessionellt samarbete.

Med samarbetspartner menas alla de regionala och lokala aktörer som det är naturligt att samarbeta med inom småbarnspedagogiken. Samarbete till exempel med instanser som ansvarar för undervisning, idrott, bibliotek och kultur och med andra aktörer i närmiljön gör lärmiljöerna mångsidigare och stödjer verksamhetens mål. Samarbetet mellan kommunens småbarnspedagogiska verksamhet och de privata serviceproducenterna som erbjuder småbarnspedagogisk verksamhet inom kommunen är centralt. Andra samarbetspartner inom småbarnspedagogiken är till exempel organisationer, församlingar, polisen samt kost- och städservice.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Samarbete med vårdnadshavarna

Förfaringssättet vid inledningen av fostringssamarbetet och då barnet börjar i småbarnspedagogiken finns beskrivet i kapitlet för barnets plan för småbarnspedagogik. Förfaringssättet vid barnets övergång till en annan grupp eller enhet finns beskrivet i kapitlet: Småbarnspedagogiken som en del av barnets växande och lärande

Minst två gånger i året ordnas möjlighet till ett diskussionstillfälle för vårdnadshavarna där man tillsammans planerar och utvärderar barnets plan för småbarnspedagogik. Vid behov kallas även andra sakkunniga som arbetar med barnets och familjens ärenden, att delta i diskussionen. Den dagliga kontakten med vårdnadshavarna är central. För att informera och berätta om verksamheten på daghem används elektroniska kanaler t.ex. peda.net. Dessutom kan man komma överens med vårdnadshavarna på vilket sätt man informerar om barnets vardag o.d. Observationen och den pedagogiska dokumentationen nyttjas för att berätta om barnets vardag.

Nya familjer informeras om praxis och verksamheten inom småbarnspedagogiken. För alla föräldrar ordnas ett tillfälle att komma och lyssna och diskutera verksamheten i barngruppen. På föräldramöten kommer man överens med föräldrarna t.ex. om samarbete, olika praxis, evenemang och fester.

Inom småbarnspedagogiken ordnas olika tillfällen och evenemang där familjerna och vårdnadshavarna har möjlighet att träffa varandra. Även vårdnadshavarna kan själva ordna evenemang och verksamhet. I daghem kan det också finnas föräldraföreningar.

Mångprofessionellt samarbete

I Borgå stad fungerar flera mångprofessionella arbetsgrupper t.ex. Rådgivningssamarbetsgruppen, Bispisning och kostutbuds arbetsgruppen och Habiliteringsgruppen för barn, som planerar, utvecklar och utvärderar samarbetet.

Samarbete med rådgivningen

Personalen inom småbarnspedagogiken gör en bedömning av barnets utveckling och välbefinnande före de omfattande hälsogranskningarna för 1,5 och 4-åringar. För detta ändamål används en blankett som undertecknas av vårdnadshavarna innan den skickas till hälsovårdaren. Vid behov görs samarbetet mellan barnrådgivningen och småbarnspedagogiken även då det gäller barn i annan ålder.

Småbarnspedagogik som en del av stödtjänster inom barnskydd

På basen av rekommendationer av en socialarbetare kan ett barn delta i småbarnspedagogiken som en del av öppenvårdstjänsterna inom barnskyddet. Rekommendationen skickas per blankett till barnets kommande enhet för småbarnspedagogik. Då barnet börjar i småbarnspedagogiken

som en del av stödtjänster inom barnskyddet, ordnas ett möte med familjen och socialarbetaren där man kommer överens om praxis och samarbetsformer för barnets småbarnspedagogik.

Övrigt samarbete

De enskilda enheterna för småbarnspedagogik kan samarbeta med olika aktörer inom såväl olika kommunala sektorer som med organisationer, föreningar och församlingar.

I samarbete med Borgånejdens musikinstitut erbjuds fortsättningsvis musiklekskoleverksamhet under dagtid i de daghem som så önskar. Verksamheten sköts av lärare vid musikinstitutet i daghemmens utrymmen. Musiklekskolan följer musikinstitutets läroplan för småbarn med hänsyn till daghemmets principer och önskemål. För verksamheten debiteras en terminsavgift av deltagande barns familjer. Vid behov kan mindre bemedlade familjer ansöka om kostnadsfri elevplats.

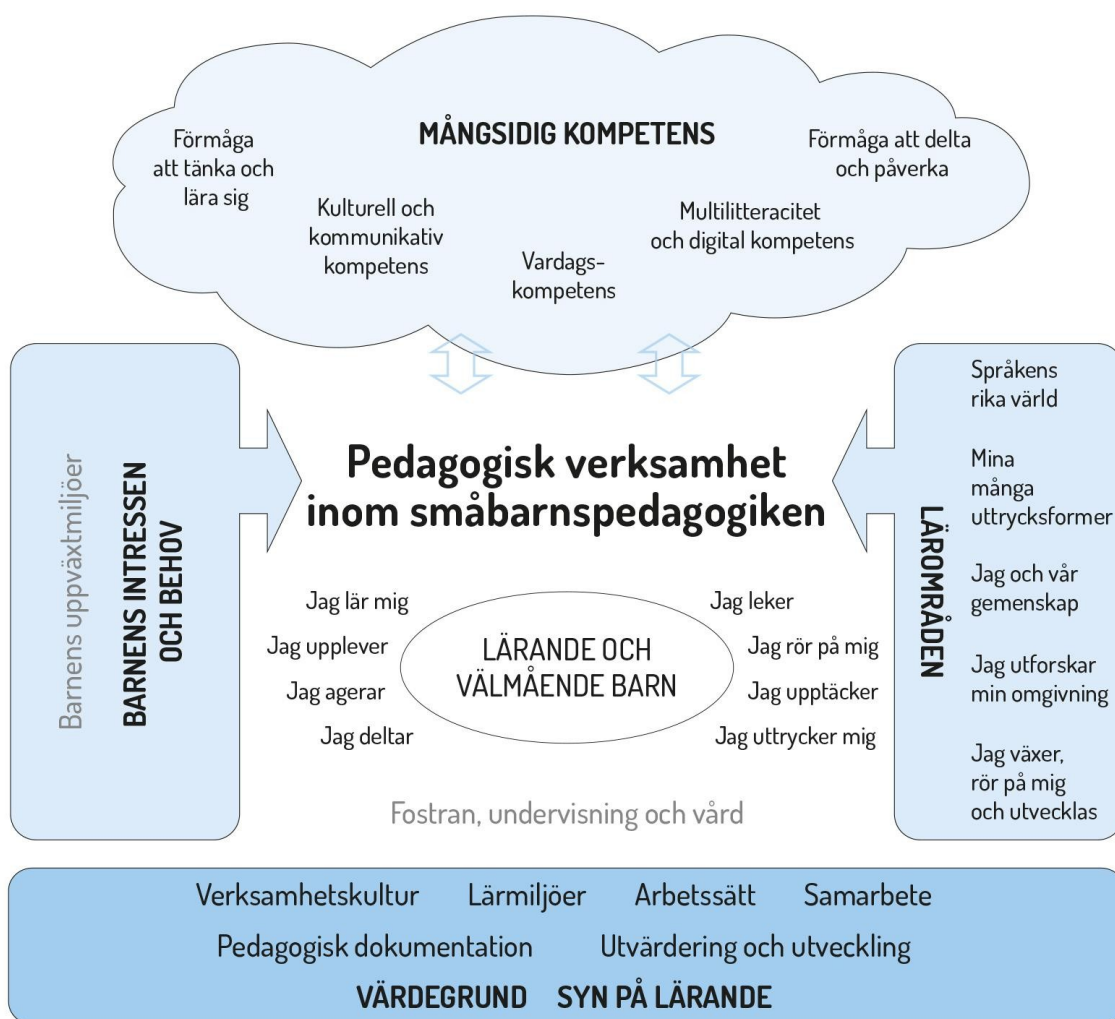
För att utveckla och koordinera barnfamiljernas välbefinnande finns det arbetsgrupper på flera bostadsområden, som består av representanter för t.ex. småbarnspedagogiken, bildningsväsendet, kultur- och fritidstjänster, social- och hälsovårdstjänster, församlingarna och föreningar.

Årligen ordnas minst en träff för de privata daghemmen, där man behandlar anordnandet av service och den pedagogiska verksamheten. Personalen erbjuds möjlighet att delta i fortbildningar och utvecklingstillfällen som stadens småbarnspedagogik ordnar.

14. Referensram för den pedagogiska verksamheten

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska präglas av ett helhetsskapande angreppssätt. Målet är att främja barnens lärande och välbefinnande samt mångsidiga kompetens (figur 1). Den pedagogiska verksamheten förverkligas i samverkan mellan barnen och personalen och i den gemensamma verksamheten. Barnens spontana verksamhet, personalens och barnens gemensamma idéer till verksamhet och verksamhet som planerats av personalen ska komplettera varandra. Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska genomsyra den helhet som består av fostran, undervisning och vård.

Figur 1. Referensram för den pedagogiska verksamheten

En målinriktad verksamhet utgår från värdegrunden, synen på lärande, en verksamhetskultur som stödjer värdegrunden och synen på lärande samt mångsidiga lärmiljöer, samarbete och arbetssätt. Barnens intressen och behov samt viktiga aspekter som anknyter till barnens uppväxtmiljö ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten. En annan utgångspunkt är lärområdena. En förutsättning för kvalitativ pedagogisk verksamhet är systematisk dokumentation, utvärdering och utveckling (avsnitten Pedagogisk dokumentation och Utvärdering och utveckling av verksamheten inom småbarnspedagogiken). Planeringen av verksamheten ska även styras av målen för mångsidig kompetens.

Mål och riktlinjer för den pedagogiska verksamheten ska preciseras i de lokala planerna för småbarnspedagogik. Vid preciseringen av målen ska man ta hänsyn till de olika verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken, personalstrukturen och andra särdrag. Den lokala planen för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten i barngruppen. Den småbarnspedagogiska verksamheten och förskoleundervisningen ska bilda en kontinuerlig helhet som är meningsfull för barnet och ger barnet möjlighet till framsteg i sitt lärande.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Ansvar för att planeringen och genomförandet av den pedagogiska verksamheten motsvarar de uppsatta målen ligger hos personalen inom småbarnspedagogiken. I verksamheten kan olika inlärningsmiljöer och olika yrkesgrupper sakkunnighet utnyttjas. Vid organiseringen av verksamheten beaktas barnens likaberättigade och jämställda möjlighet att delta i en mångsidig verksamhet. Det centrala är att granska barnets dag som en helhet där välbefinnande och lärande stöds.

De centrala strukturerna och redskapen vid planeringen av den pedagogiska verksamheten

1. **Barnets plan för småbarnspedagogik**, beskrivs i kapitlet om barnetsplan för småbarnspedagogik
2. **Kvalitativ småbarnspedagogik och förskoleundervisning - pedagogisk plan.** För planering, dokumentering och utvärdering av den pedagogiska verksamheten finns ett gemensamt redskap som används i både daghem och i familjedagvård. Familjedagvårdarna använder redskapet till den del som lämpar sig för familjedagvård. Planen består av delar för fostringssamarbete, inlärningsmiljö, lärområden och teamavtal. Planen uppgörs på gruppnivå och utvärderas med 2-3 månaders mellanrum. Vid behov utvärderas planen oftare.
3. **Barntädgårdslärarens pedagogiska ansvar i gruppen.** Barntädgårdsläraren ansvarar för uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik tillsammans med den övriga personalen. Barntädgårdsläraren samlar observationerna och erfarenheterna om barnet och går igenom dem med gruppens övriga personal. Barntädgårdsläraren ansvarar för målsättningarna i gruppens pedagogiska verksamhet och för att de mål och överenskomna åtgärder som barnens behov förutsätter, förverkligas i gruppens verksamhet. Barntädgårdsläraren upprätthåller en pedagogisk diskussion i teamet och ansvarar för att verksamheten förverkligas utgående från grunderna för planen för småbarnspedagogik och den lokala planen.
4. Enheterna gör årligen upp en **verksamhetsplan**.

15. Pedagogisk dokumentation

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Pedagogisk dokumentation är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten. Det är en kontinuerlig process där observationer, dokument och en gemensam tolkning av dessa skapar förståelse för den pedagogiska verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten.

Den pedagogiska dokumentationen ger information om barnens liv, utveckling, intressen, tankar, lärande och behov samt om barngruppens verksamhet, på ett konkret och mångsidigt sätt. Med hjälp av enskilda dokument, till exempel fotografier, teckningar eller personalens observationer, kan man tillsammans med barnen iakttä barnens utveckling och lärande. Barnens kunskaper och färdigheter, intressen och behov blir synliga genom den pedagogiska dokumentationen och ska utgöra grunden för planeringen av verksamheten.

Målet med en systematisk dokumentation är att personalen ska lära känna det enskilda barnet och förstå relationerna barnen emellan samt förstå på vilket sätt personalen och barnen i gruppen kommunicerar med varandra. Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utgående från barnen. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov. Barnets plan för småbarnspedagogik är en del av den pedagogiska dokumentationsprocessen (avsnitt Barnets plan för småbarnspedagogik). Systematisk dokumentation behövs också då man bedömer barnens behov av stöd för utveckling och lärande (avsnitt Stöd för barnets utveckling och lärande).

Dokumentation som har samlats in under en längre tid är en viktig del av utvärderingen av den pedagogiska verksamheten och personalens självvärdering av verksamheten (avsnitt Utvärdering och utveckling av verksamheten inom småbarnspedagogiken).

16. Mångsidiga arbetssätt

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogikens uppdrag och mål samt barnens ålder, behov, förutsättningar och intressen ska styra valet av arbetssätt. Barn lär sig naturligt genom aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet. Exempel på detta är spontan och ledd lek, utforskande, fysisk aktivitet och att uppleva och uttrycka konst. Också informations- och kommunikationsteknik ska utnyttjas i verksamheten. Arbetssätten ska vara mångsidiga och de ska vara både verktyg och föremål för lärandet. Därför är det viktigt att personalen handleder barnen att pröva och använda olika arbetssätt både i mindre och större grupper och självständigt. Barnen ska uppmuntras att fråga och fundera samt att dra slutsatser och lösa problem tillsammans.

Personalen förutsätts ha yrkeskompetens och sensitivitet att uppfatta pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär bland annat förmåga att lägga märke till barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Yngre barns initiativ är ofta kroppsliga och non-verbala, vilket förutsätter sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen för att personalen ska kunna förstå och bemöta barnens initiativ.

Barnen ska delta i planeringen och valet av arbetssätt enligt sina förutsättningar. De ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och hela kroppen och att pröva olika arbetssätt. En variation av arbetssätt ger barn i olika åldrar och barn som lär sig på olika sätt möjlighet att uppleva att de lyckas. Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer. Personalens och barnens kompetens ska tas till vara då man använder sig av olika arbetssätt och då man tillsammans prövar och utvecklar nya arbetssätt.

17. Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Leken är central inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att erbjuda barnen möjligheter till olika slags lekar. Leken främjar barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Även om barnet självt inte upplever leken som ett verktyg för lärande, utan ett sätt att vara och leva samt gestalta världen, så lär sig barnet genom leken. Upplevelser som väcker barnens känslor, nyfikenhet och intresse stimulerar till lek.

För barnet är det leken i sig som är viktig. Leken ger barnen glädje och välbehag. I leken är barnen aktiva aktörer. De strukturerar och utforskar världen omkring sig, utvecklar sociala relationer och skapar mening utifrån sina erfarenheter. I leken bildar barnen sig en uppfattning om sig själva och andra människor. I leken härmar barnen, skapar nytt och modifierar vad de ser. Samtidigt gestaltar och testar de sina drömmar och önskningar. Med fantasins hjälp kan barnen pröva olika roller och idéer som annars inte skulle gå att förverkliga. I leken kan barnen bearbeta svåra upplevelser och tryggt pröva, försöka och göra misstag.

I leken förenas centrala element som främjar lärandet: entusiasm, att göra tillsammans och att utmana de egna färdigheterna. Leken utvecklas och tar sig olika former i takt med ökad erfarenhet av lek. Kommunikationen mellan personalen och barnen samt barnen emellan lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras växande förmåga att leka. I leken iakttar, prövar och lär sig barnen gruppens regler. Då barnen leker i grupp lär de sig att reglera sina känslor och sin vilja samt att ta andra människors perspektiv i beaktande. Genom leken stärks gemenskapen och den positiva atmosfären.

Leken är ett centralt arbetssätt inom småbarnspedagogiken. I den pedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp lekvärldar. Personalen ska inse vilken betydelse det har för barnens välbefinnande och lärande att de får koncentrera sig på att undersöka, uttrycka sig spontant och kreativt samt leka fartfyllda och aktiva rörelselekar. Olika situationer kan berikas genom lek. Ramsor, ordlekar, sånger och lekfull samvaro stärker en positiv atmosfär, vilket stödjer barnens lärande och välbefinnande.

Personalen ska trygga förutsättningarna för lek, handleda leken på ett lämpligt sätt och se till att alla barn har möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför leken eller genom att själv vara med i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stödjer kommunikationen mellan barnen och förebygger konfliktsituationer.

Personalen ska även iaktta och dokumentera barnens lek. Genom att observera leken får personalen insikt i barnens tänkande och intressen, deras känslor och upplevelser. Observationerna ska användas för att planera och handleda leken och den övriga verksamheten. Personalen ska vara lyhörd, ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att upptäcka barnens initiativ till lek och kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt.

Långvarig lek kräver tid, utrymme, lugn och ro samt lämpliga lekredskap och material som är tillgängliga för barnen. Lärn miljöerna ska anpassas efter leken, eftersom leken inte nödvändigtvis håller sig inom det anvisade området.

Kännedom om barnkultur och medier riktade till barn hjälper personalen att förstå barnens lekar. Även olika spel och digitala verktyg erbjuder många slags möjligheter för barnens lek. I en lärmiljö som uppmuntrar till lek lär sig även den vuxna. Med vårdnadshavarna ska personalen diskutera lekens betydelse och iakttagelser i anknytning till barnens lekar. På detta sätt kan man främja att leken fortsätter hemma eller i den småbarnspedagogiska verksamheten.

18. Lärområden

18.1. Språkens rika värld

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja utvecklingen av barnens **språkliga kunskaper och färdigheter** samt deras **språkliga identiteter**. Barnens intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer ska stärkas. Då man stödjer språkutvecklingen utvecklas även barnets multilitteracitet (avsnitt Mångsidig kompetens). Språkutvecklingen har också samband med andra delområden inom mångsidig kompetens, bland annat kulturell och kommunikativ kompetens. När barnens språkliga färdigheter utvecklas ger det barnen nya möjligheter att påverka, delta och vara aktiva aktörer.

För barnen är språket både ett föremål och ett verktyg för lärandet. Med hjälp av sin språkliga uttrycksförmåga kan barnet hantera olika situationer och företeelser, kommunicera med andra, uttrycka sig och skaffa information. En mångsidig språkmiljö och samarbete med vårdnadshavarna stödjer barnens språkliga utveckling. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen regelbundet få uppmuntrande respons på sin språkliga uttrycksförmåga och sina kommunikationsfärdigheter.

Barnen kan lära sig flera språk samtidigt, till exempel så att språken utvecklas och används på varierande sätt i olika sammanhang. Inom verksamheten ska man ta hänsyn till att barnen lever i olika språkliga miljöer. Språkbruket och sättet att kommunicera varierar mellan hemmen och i vissa hem talas det flera språk. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språklig och kulturell mångfald synliggöras i samarbete med vårdnadshavarna, vilket stödjer utvecklingen av barnens språkliga identiteter. Preciseringar gällande språk och kultur behandlas i avsnittet Preciseringar gällande språk och kultur.

Med tanke på språkinläringen är det viktigt att vara medveten om att barn i samma ålder kan befinna sig i olika skeden av språkutvecklingen inom olika delområden. **De språkliga identiteterna utvecklas** när barnen får stöd och handledning inom de centrala delområdena för språkliga kunskaper och färdigheter.

Kommunikationsfärdigheter	Språkförståelse	Muntlig språkfärdighet	Språklig uttrycksförmåga	Verbalt arbetsminne och ordförråd	Språklig medvetenhet
Utveckling av språkliga identiteter					

Figur 2. Språkutvecklingens centrala delområden inom småbarnspedagogiken

Med tanke på utvecklingen av **kommunikationsfärdigheter** är det viktigt att barnen upplever att de blir hörda och att deras initiativ blir bemötta. Det är centralt att personalen är sensitiv för och reagerar även på barnens non-verbala budskap. Utvecklingen av kommunikationsfärdigheter stöds genom att barnen uppmuntras att kommunicera med personalen och med varandra.

Genom en mångfald av språkliga modeller stödjer man barnens **språkförståelse**. Genom att systematiskt verbalisera och diskutera med barnen stöds utvecklingen av barnens ordförråd. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språkbruket vara beskrivande och exakt. Barnets språkförståelse ska vid behov stödjas med hjälp av bilder, föremål och tecken.

Utvecklingen av barnens **muntliga språkfärdighet** ska följas upp och handledas. Barnen ska uppmuntras att tala i olika situationer både med vuxna och med varandra, vilket främjar förmågan att använda och förstå talat språk. Tillsammans med barnen ska man också iakttä tonfall och betoningar.

Den **språkliga uttrycksförmågan** ska stimuleras och barnen och personalen ska tillsammans fundera över användningen av språk i olika situationer. Syftet är att stärka förmågan att anpassa språket enligt situationen. Barnen ska få öva sig i att berätta, förklara och diskutera. När barnen får leva sig in i olika situationer, använda humor och lära sig goda vanor stärks deras språkliga uttrycksförmåga. Genom att barnen bekantar sig med olika typer av texter utvecklas den språkliga uttrycksförmågan och förmågan att skilja på talat och skrivet språk.

Barnens språkliga uttryck berikas då deras **verbala arbetsminne och ordförråd** utökas. Till personalens uppgift hör att medvetet stödja denna utveckling. För att stödja utvecklingen av det verbala arbetsminnet kan t.ex. ramsor och sånglekar användas. Att leka med språket, benämna och att använda beskrivande ord främjar utvecklingen av barnens verbala arbetsminne och ordförråd. En rofylld tid för diskussioner, läsning och berättelser ger barnen möjlighet att fundera över ords och texters betydelser och att lära sig nya begrepp i olika kontexter.

Att iaktta olika språk i närmiljön stödjer utvecklingen av barnens **språkliga medvetenhet**. Personalen ska väcka och öka barnens intresse för talat och skrivet språk och småningom också för att läsa och skriva. Genom att iaktta och undersöka språk styrs barnens uppmärksamhet från ordens betydelse till språkets former och strukturer, bland annat till ord, stavelser och ljud. Barnen ska uppmuntras att lekskriva och lekläsa.

I småbarnspedagogiken ska rika och varierande texter användas. Personalen ska tillsammans med barnen bekanta sig med barnlitteratur på ett mångsidigt sätt. Barnen ska få höra berättelser och de ska uppmuntras att hitta på egna berättelser. Barnens berättelser, ramsor och verbala budskap ska dokumenteras. För att stödja multilitteraciteten inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska vid sidan om talat språk också bland annat visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter användas.

18.2. Mina många uttrycksformer

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnens **musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga** och att låta barnen bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter. Barn uttrycker sig ofta på ett helhetsbetonat sätt och kombinerar olika uttrycksformer på ett kreativt sätt. Att uppleva och uttrycka konst främjar barnens förutsättningar för lärande, deras sociala färdigheter, positiva självbild och förmåga att förstå och strukturera sin omvärld. Förmågan att tänka och lära sig utvecklas då barnen undersöker, tolkar och skapar mening genom att öva att uttrycka sig på olika sätt. Förmågan att fantisera och föreställa sig olika saker är central också då barnets etiska tänkande utvecklas. Att bekanta sig med kulturarvet, konst och olika uttrycksformer stärker barnens mångsidiga kompetenser också när det gäller delområdena multilitteracitet och förmåga att delta och påverka (avsnitt Mångsidig kompetens).

Kulturen är en viktig del av barnets identitet. Småbarnspedagogiken ska ge barnen möjligheter att se och uppleva konst och kultur på ett mångsidigt sätt. Upplevelser av konst och kultur stärker barnens förmåga att ta till sig, ta del av och skapa kultur. Samtidigt lär sig barnen att förstå konstens och kulturarvets betydelse och värde.

Genom att uttrycka sig på olika sätt upplever och gestaltar barnen världen på ett sätt som tilltalar och inspirerar dem. Konstnärliga uttrycksformer uppmuntrar barnen att synliggöra sina iakttagelser, känslor och kreativa tankar. Olika uttrycksformer ska utforskas med hjälp av olika sinnen, arbetssätt, lärmiljöer och genom att ta vara på kulturutbudet i närmiljön. Estetiska och inspirerande lärmiljöer, tillgång till mångsidiga redskap och material samt tillräcklig handledning har stor betydelse då barnen bekantar sig med olika uttrycksformer.

Konstfostran omfattar både spontan och på förhand planerad verksamhet. I skapande och lärande processer betonas att barnen ska få möjligheter att försöka och undersöka samt öva olika arbetsfaser och dokumentera dem. Varje barns individuella sätt att uttrycka sig ska stödjas och barnens gemensamma kreativa processer ska ges tillräckligt med tid och utrymme. Att utnyttja personalens, barnens och samarbetspartners specialkompetens berikar konstfostran.

Inom småbarnspedagogiken är målet att utveckla barnens förmåga att **uttrycka sig musikaliskt** genom att ge barnen musikaliska upplevelser och stärka deras intresse och förhållande till musiken. Barnen ska uppmuntras att lyssna till och uppleva musik och att iakttä ljudmiljön. Barnens förmåga att uppfatta musik, ljudlängd, ljudnivå, ljudstyrka och klangfärger utvecklas genom lekfull musikalisk verksamhet. Man sjunger och säger ramsor tillsammans, prövar olika instrument, lyssnar till musik och rör sig till musik. Barnen ska få erfarenheter av grundrytm, ordrytm och av att använda kroppen som instrument. Barnen ska uppmuntras att använda sin fantasi och att uttrycka tankar och känslor som musiken väcker, till exempel i bilder eller genom att berätta och dansa. Barnen ska också få erfarenheter av att skapa musik tillsammans och öva inför mindre musikframföranden samt uppleva glädjen över att lyckas i ett framförande.

När det gäller den **visuella uttrycksförmågan** är målet att utveckla barnens förhållande till bildkonst, annan visuell kultur och kulturarvet. Barnen ska ges möjligheter att njuta av att skapa bilder och få estetiska upplevelser och erfarenheter av konst. Barnen ska träna sitt visuella tänkande och sin förmåga att iakttä och tolka bilder genom att uttrycka sig visuellt på flera olika sätt. Förmågan att skapa bilder utvecklas med hjälp av olika sinnen och genom att skapa samband med andra uttrycksformer. Barnen ska få pröva att skapa bilder på olika sätt och med olika verktyg och material, till exempel genom att måla, rita, bygga och skapa mediepresentationer. Tillsammans med barnen ska man iakttä och analysera bilder, konstverk, medieinnehåll och föremål som barnen själva producerat och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska handledas att tolka och beskriva sina tankar om budskapet i bilderna. Bilder ska studeras med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnen ska få träna sin förmåga att planera och lösa problem på ett kreativt sätt och fördjupa sin kunskap om konstruktioner, material och tekniker i slöjd, till exempel genom att modellera, bygga, sy och snickra. Avsikten är att ge barnen möjligheter att glädjas över att skapa, uppleva och upptäcka samt att njuta av att vara kreativa och sätta sin egen prägel på arbetet. Barnen ska ges möjligheter att experimentera med, undersöka och kombinera olika mjuka och hårda material samt att lära sig de tekniker som behövs i arbetet. Barnen ska få planera och skapa olika verk och föremål. I samband med arbetet kan man undersöka och ta vara på såväl hantverkstraditioner som anknyter till barnens bakgrund som lokala hantverkstraditioner.

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig verbalt och kroppsligt** till exempel med hjälp av drama, dans och lek. Målet är att övningarna och lekarna ska ge barnen möjlighet att uppleva, uttrycka sig och kommunicera verbalt och kroppsligt på ett mångsidigt sätt. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av kreativa processer som planeras, genomförs och utvärderas gemensamt. Barnlitteratur, ordkonst, olika former av teater, dans och cirkus ska utnyttjas mångsidigt i verksamheten.

18.3. Jag och vår gemenskap

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Då barnen börjar i den småbarnspedagogiska verksamheten blir deras livsmiljö utanför hemmet större. Utöver det egna hemmets traditioner, vanor, värderingar och åskådningar möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Småbarnspedagogikens uppdrag är att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: **etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media**. I verksamheten kan man på ett mångsidigt sätt använda till exempel sagor, musik, bildkonst, lek, drama, olika medieinnehåll samt gäster, besök och evenemang i den närmaste omgivningen. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig (avsnitt Mångsidig kompetens).

Personalen ska stödja barnens förmåga till **etiskt tänkande** genom att tillsammans med barnen fundera på etiska frågor som förekommer i olika sammanhang eller som barnen funderar över.

Det kan handla om teman som vänskap, skillnaden mellan rätt och fel eller rättvisa. Det kan också handla om rädsla, sorg och glädje. Etiska frågor ska behandlas så att barnen kan känna sig trygga och accepterade. Tillsammans med barnen ska man också fundera över gruppens regler och varför de behövs.

Inom **åskådningsfostran** ska man tillsammans bekanta sig med de religioner och övriga åskådningar som finns i barngruppen. Irreligiositet betraktas vid sidan av övriga åskådningar. Målet är att främja ömsesidig respekt och förståelse gentemot olika åskådningar samt stödja barnens kulturella och åskådningsrelaterade identiteter. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med olika åskådningar och traditioner som hänger ihop med dem. Åskådningarna kan undersökas på ett naturligt sätt i samband med till exempel årstidsfester och evenemang samt i olika situationer i vardagen så som vid påklädning eller vid måltider. Det ska finnas utrymme för barnen att förundras och de vuxna ska tillsammans med dem fundera på frågor om livet. När det gäller åskådningsfostran ska personalen samarbeta med vårdnadshavarna samt ta hänsyn till och respektera varje familjs bakgrund, åskådningar och värderingar. Åskådningsfostran stödjer barnens mångsidiga kompetens bland annat inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig (avsnitt Mångsidig kompetens).

Genom att fundera över **närmiljöns förflutna, nutid och framtid** riktas barnens intresse mot historiska frågor och byggandet av en hållbar framtid. Mångfalden i barnens uppväxtmiljöer granskas också.

Barnen ska ges möjligheter att leva sig in i historiska händelser och situationer. Viktiga informationskällor är barnen själva och deras personliga historia samt personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen. Också vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv kan utnyttjas. Det förflutna kan utforskas till exempel med hjälp av lekar och musik som var aktuella när barnens mor- och farföräldrar var barn.

Nutiden iakttas genom att personalen tillsammans med barnen diskuterar aktuella frågor som barnen funderar över eller är intresserade av. Mångfalden i närmiljön ska undersökas och respekteras. Personalen undersöker tillsammans med barnen till exempel människors, könets och familjernas mångfald. Målet är att barnen ska lära sig förstå att människor är olika men ändå lika värda.

Utöver det förflutna och nutiden är det viktigt att fundera över framtiden och hur vi kan påverka och bidra till en hållbar framtid. Det kan man göra till exempel i samband med att man planerar lekar till den kommande årstiden eller då man planerar den egna lärmiljön. Tillsammans med barnen kan man till exempel bygga framtida fantasivärldar eller reflektera kring framtiden utgående från yrken som intresserar barnen.

Inom småbarnspedagogiken har **mediefostran** som uppdrag att stödja barnens förutsättningar att vara aktiva och uttrycka sig i gruppen. Personalen ska tillsammans med barnen bekanta sig med olika medier och pröva att producera medieinnehåll på ett lekfullt sätt i trygga miljöer. Man ska tillsammans fundera över medieinnehåll som anknyter till barnens liv och innehållets sanningsenlighet. Samtidigt utvecklar barnen sina färdigheter i käll- och mediekritik. Barnen ska få handledning i att använda medier på ett ansvarsfullt sätt med hänsyn till sitt eget och andras välbefinnande. Teman som förekommer i medierna kan tas upp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av drama.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

I verksamheten bekantar man sig med de åskådningar och religioner som finns i barngruppen. Olika synsätt och uppfattningar kommer naturligt fram i vardagen och genom barnens funderingar och skapar möjlighet att undersöka och bekanta sig med likheter och olikheter.

Personalen kommer överens med vårdnadshavarna om praxis gällande barnets åskådningsfostran. Dessa antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Personalen bör informera om innehållet och målsättningarna med åskådningsfostran.

Borgå domkyrkoförsamling erbjuder verksamhet som stöder åskådningsfostran i småbarnspedagogiken. Samarbetsutbuden grundar sig på Utbildningsstyrelsens anvisningar

och Kyrkostyrelsens modell. Församlingen granskar och uppdaterar sitt utbud årligen och informerar om det till småbarnspedagogiken. Utbudet innehåller allmänbildande verksamhet som passar alla och inte innehåller utövande av religion samt verksamhet som grundar sig på religionsutövning. Om man i småbarnspedagogiken deltar i religiösa tillställningar eller ordnar verksamhet som inte alla barn kan delta i, bör motsvarande målinriktad verksamhet ordnas för dessa barn.

18.4. Jag utforskar min omgivning

Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att ge barnen färdigheter att iaktta, strukturera och förstå sin omgivning. Barnen ska handledas att utforska och röra sig i naturen och den byggda miljön. Småbarnspedagogiken ska stödja utvecklingen av barnens **matematiska tänkande** och stärka en positiv inställning till matematiken. Småbarnspedagogiken ska även omfatta **miljöfostran och teknologifostran**. Egna iakttagelser, upplevelser och erfarenheter i anslutning till lärmiljöerna hjälper barnen att förstå orsakssammanhang och att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet (avsnitt Mångsidig kompetens).

Målet med småbarnspedagogiken är att erbjuda barnen, oberoende av på vilket stadium av **matematiskt tänkande** de befinner sig, glädje över insikt och lärande. Barnen ska stifta bekantskap med matematiken och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt. Barnen ska handledas att upptäcka matematiken i vardagliga situationer och i omgivningen. Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska iakttagelser. Iakttagelserna presenteras och utforskas till exempel med kroppen eller med hjälp av olika redskap och bilder. Barnen ska ges möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Barnen ska också uppmuntras att hitta problem som anknyter till lärmiljön, fundera över dem, dra slutsatser och söka lösningar på dem.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska stödjas mångsidigt i interaktiva situationer, till exempel genom lek och med hjälp av material som intresserar barnen. Barnen ska uppmuntras att iaktta antal i miljön och, i takt med att färdigheterna ökar, att kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Förmågan att se och räkna upp talföljder kan utvecklas till exempel med hjälp av rim och ramsor. Tillsammans med barnen prövar man att mäta och övar plats- och jämförelsebegrepp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av olika redskap.

Barnens förmåga att uppfatta rum och plan ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska uppmuntras att undersöka kroppar och former och att leka med dem. För att stärka barnens geometriska tänkande ska barnen ges möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Tidsbegreppet utforskas till exempel genom att iaktta årstiderna och dygnets olika tider.

Syftet med **miljöfostran** är att stärka barnens förhållande till naturen, lära dem att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda dem att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil. Miljöfostran omfattar tre dimensioner: att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att agera till förmån för miljön. Den närbelägna naturen och den byggda miljön är både föremål för lärande och lärmiljöer.

Att göra utflykter i naturen och i den byggda miljön samt att undersöka omgivningen är en viktig del av den småbarnspedagogiska verksamheten. Genom positiva upplevelser lär sig barnet att njuta av naturen och närmiljön och det stärker barnets förhållande till sin omgivning. Olika naturfenomen iakttas med flera sinnen och under olika årstider och man diskuterar och undersöker dem. Samtidigt lär sig barnen att använda begrepp som hör ihop med omgivningen. Genom att öva sig att känna igen olika växt- och djurarter stärks kunskapen om naturen. Tillsammans med barnen övar man att söka information om frågor som intresserar dem. Naturen kan också vara en plats för estetiska upplevelser och avkoppling.

Barnen ska handledas att värda naturen och dess växter och djur. Tanken med miljöfostran är att barnen ska tillägna sig en hållbar livsstil och öva färdigheter som den förutsätter. Sådana färdigheter är bland annat att inte skräpa ned i samband med utflykter, att lära sig måttlighet och

sparsamhet, att förhålla sig ansvarsfullt i samband med måltider, att spara energi och att minska avfallet genom till exempel återvinning, reparation av föremål och återanvändning. Samtidigt ska barnen handledas att fästa uppmärksamhet vid konsekvenserna av olika handlingar.

Syftet med **teknologifostran** är att uppmuntra barnen att bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt. Barnen ska handledas att upptäcka teknik i omgivningen och att hitta på egna kreativa lösningar. Barnen ska även uppmuntras att ställa frågor, att gemensamt söka svar på dem och att dra slutsatser.

Personalen ska tillsammans med barnen iakttä tekniska lösningar i vardagen och bekanta sig med digitala verktyg och hur de fungerar. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid en trygg användning av maskiner och apparater. Barnen ska ges möjligheter att förverkliga sina egna idéer till exempel genom att bygga med olika material och testa hur olika apparater fungerar. De ska också uppmuntras att beskriva sina lösningar. Tillsammans ska man lösa problem och glädjas över att lyckas. Målet är att barnen genom egna erfarenheter ska komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet. I verksamheten kan man använda tekniska lösningar som finns i närmiljön, till exempel i leksaker, och undersöka hur de fungerar.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Borgå naturskola fungerar som småbarnspedagogikens samarbetspartner vid genomförandet av miljö- och naturfostran. I samarbete stöds både personalens kunskande och verksamheten med barnen. Naturskolans program och material finns på [Borgå naturskolas peda.net-sidor](https://borga.naturskolas.peda.net-sidor).

18.5. Jag växer, rör på mig och utvecklas

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Detta lärområde omfattar mål som anknyter till **fysisk aktivitet, matfostran, hälsa, trygghet och säkerhet**. Ett uppdrag inom småbarnspedagogiken är att tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdet vardagskompetens (avsnitt Mångsidig kompetens).

Syftet med småbarnspedagogiken är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Barnen ska uppmuntras att vara ute, leka och röra på sig under alla årstider. Utöver handledd fysisk aktivitet ska barnen också varje dag ges tillräckliga möjligheter att fritt röra på sig både inomhus och utomhus. Den fysiska fostran ska vara regelbunden och barncentrerad, mångsidig och målinriktad. Tillräcklig fysisk aktivitet är viktig för barnets sunda uppväxt, utveckling, lärande och välbefinnande. Fysisk aktivitet innebär olika typer av rörelseaktiviteter och olika ansträngande sätt att röra på sig, till exempel att leka inomhus och utomhus, samt att göra utflykter och delta i ledda rörelsestunder. Att röra på sig tillsammans utvecklar barnens sociala färdigheter, så som kommunikationsfärdigheter och självregleringsförmåga. Den fysiska aktiviteten ska vara en naturlig del av barnets dag. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen uppmuntras till fysisk aktivitet också på fritiden i olika utrymmen och i olika terränger och förhållanden utomhus.

Småbarnspedagogiken har även som uppdrag att utveckla barnens kroppskännedom och -kontroll samt grundläggande motoriska färdigheter, till exempel balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Man ska använda sig av olika sinnen och använda redskap av olika material som inspirerar barnen att röra på sig. Den fysiska aktiviteten ska varieras på ett naturligt sätt med avseende på längd, intensitet och tempo. Barnen ska få erfarenheter av att röra på sig individuellt, parvis och i grupp. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen få erfarenheter av olika rörelselekar, till exempel traditionella gårdslekar, sago- eller musikgymnastik. Man ska utnyttja de olika årstiderna så att barnen har möjligheter att lära sig för årstiderna typiska sätt att röra på sig utomhus.

Regelbunden och ledd fysisk aktivitet spelar en stor roll för barnens helhetsmässiga utveckling och motoriska lärande. Därför är det viktigt att systematiskt observera hur barnens motoriska färdigheter utvecklas. Personalen ska planera dagsstrukturen, inomhus- och utomhusmiljön samt verksamhetens innehåll så att barnen kan njuta av att röra på sig i olika sammanhang på flera olika sätt. Redskapen ska vara tillgängliga för barnen så att de kan använda dem också för spontana aktiviteter och lekar. Inom småbarnspedagogiken är det viktigt att se till att redskapen är trygga.

Syftet med **matfostran** är att främja ett positivt förhållningssätt till mat och ätande samt stödja mångsidiga och hälsosamma matvanor. Barnen ska handledas att äta självständigt, mångsidigt och tillräckligt. De dagliga måltiderna ska avnjutas i en lugn atmosfär och barnen ska få lära sig gott bordsskick, att ge matro och att äta tillsammans. Med hjälp av olika sinnen och genom att noga studera maten bekantar man sig med maträtter, deras ursprung, utseende, sammansättning och smak. Samtal, sagor och sånger om mat utvecklar barnens ordförråd angående mat.

I småbarnspedagogiken ska man tillsammans med barnen fundera över faktorer som är förknippade med **hälsa, trygghet och säkerhet**. Barnens förmåga att sköta sin hälsa och personliga hygien ska stödjas. Tillsammans med barnen ska man diskutera betydelsen av att röra på sig, vila och ha goda mänskliga relationer för välbefinnandet och hälsan. Barnen ska få lära sig om säkerhet i dagliga situationer. Det kan till exempel vara påklädnings-, måltids-, lek- eller utomhussituationer. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen bekanta sig med regler för hur man rör sig tryggt och de ska öva sig att röra sig tryggt i trafiken. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp och att handla tryggt i olika situationer och miljöer.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Inom småbarnspedagogiken strävar vi efter att följa rekommendationerna för fysisk aktivitet ([Glädje, lek och gemensamma aktiviteter](#). - Rekommendationer för fysisk aktivitet under de första åren 2016) och möjliggöra mångsidig och tillräcklig fysisk aktivitet enligt rekommendationerna under vårdagen.

Lokala precisioner angående kostfostran : RIKTLINJER FÖR BESPISNING OCH KOSTUTBUD
- för dagvården, grundskolorna och gymnasierna i Borgå stad

19. Preciseringar gällande språk och kultur

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Utgångspunkten i grunderna för planen för småbarnspedagogik är att de språkliga och kulturella aspekterna ska beaktas för varje barn som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten. I småbarnspedagogiken ska barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund ses som något positivt som berikar gruppen. En språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik innebär att olika språk, kulturer och åskådningar knyts samman till en del av den småbarnspedagogiska helheten.

Enligt lagen om småbarnspedagogik ska kommunen se till att småbarnspedagogik anordnas på barnets modersmål, då det är svenska, finska eller samiska. Även andra språk kan användas i småbarnspedagogiken ifall det inte äventyrar förverkligandet av målen i grunderna för planen för småbarnspedagogik. Om andra språk används ska barnet också få stöd för sin modersmålsutveckling i svenska eller finska. Ett samarbete mellan personal, vårdnadshavare och olika kultursamfund främjar kontinuiteten i barnens och familjernas kulturarv och stödjer barnens möjligheter att ge uttryck för sin egen kulturella bakgrund. I två- och flerspråkiga miljöer ska barnen uppmuntras att kommunicera med varandra.

Det finns barn i den småbarnspedagogiska verksamheten som pratar både **svenska och finska** som modersmål. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnen uppmuntras att använda dem.

Småbarnspedagogisk verksamhet för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner och färdigheter. Samerna är ett urfolk som i enlighet med grundlagen har rätt till sitt eget språk och sin egen kultur. Närmiljön och samarbetet med vårdnadshavarna och den samiska gemenskapen ska tas till vara i verksamheten. När småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på något av de tre samiska språken, är verksamhetens särskilda mål att stärka barnens språkutveckling och förmåga att förstå och använda språket. Målet är att förbättra barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna främja bevarandet av det samiska språk- och kulturarvet.

Småbarnspedagogisk verksamhet för **romska barn** har som särskilt mål att stärka barnens positiva identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur samt öka barnens delaktighet i samhället. Utöver det ska barnens språkliga utveckling stödjas i samarbete med barnens vårdnadshavare och den romska gemenskapen. I mån av möjlighet ska man ge barnen möjlighet att använda och tillägna sig romani. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna främja bevarandet av det romska språk- och kulturarvet.

Småbarnspedagogisk verksamhet för **teckenspråkiga barn** kan genomföras antingen i en separat grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Teckenspråket kan vara barnets modersmål, första språk eller andra språk. Barnen som använder teckenspråk kan vara döva, hörselskadade eller hörande. Målet för småbarnspedagogiken för teckenspråkiga barn är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identiteter genom att ge dem möjlighet att använda och tillägna sig det finlandssvenska eller finska teckenspråket i samarbete med vårdnadshavarna. Målet är också att förbättra barnens förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer samt stärka teckenförrådet och kunskaperna i det finlandssvenska eller finska teckenspråket.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska **barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska eller finska ska främjas inom språkens olika delområden utgående från barnens behov och förutsättningar. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska som andraspråk. Ett konkret

språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska eller finska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska småbarnspedagogikens mål, innehåll och metoder. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna.

I mån av möjlighet skapas även tillfällen där barnen kan använda och lära sig sitt eget eller sina egna modersmål. Det egna modersmålet och att lära sig svenska eller finska som andraspråk ligger till grund för barnets funktionella två- och flerspråkighet. Ansvaret för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål – ett eller flera – och kultur ligger i första hand hos barnets familj. Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavare för att garantera ömsesidig förståelse.

Småbarnspedagogik på två språk

Småbarnspedagogik på två språk ska baseras på ett beslut fattat av kommunen eller en privat aktör. Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall. Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera. Olika kulturer möts också på ett naturligt sätt i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.

Småbarnspedagogik på två språk indelas i omfattande och mindre omfattande. I omfattande småbarnspedagogik på två språk är strävan att ge barnen färdigheter att komma till rätta i en två- eller flerspråkig miljö. I mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk är målet att väcka barnens intresse och skapa en positiv attityd till språken.

Omfattande småbarnspedagogik på två språk

Tidigt fullständigt språkbåd i de inhemska språken i småbarnspedagogiken

Språkbåd på finska kan ordnas inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och språkbåd på svenska kan ordnas inom den finskspråkiga småbarnspedagogiken. Utöver det kan språkbåd på samiska ordnas inom såväl den svensk- som den finskspråkiga småbarnspedagogiken. Tidigt fullständigt språkbåd i de inhemska språken är ett program som börjar i småbarnspedagogiken och fortsätter genom hela den grundläggande utbildningen. Språket i småbarnspedagogiken, undervisningsspråket i förskolan och skolan och det andra inhemska språket eller samiska ska bilda en helhet. Småbarnspedagogiken ska huvudsakligen ske på språkbådsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål – ett eller flera – ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Målet för verksamheten är att var och en i personalen konsekvent använder endast ett språk: antingen språkbådsspråket eller det språk som småbarnspedagogiken ordnas på. Barnen ska uppmuntras att använda språkbådsspråket, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Målet är att barnen kan övergå till förskoleundervisning och vidare till grundläggande utbildning i form av språkbåd.

Annan omfattande småbarnspedagogik på två språk

I annan omfattande småbarnspedagogik på två språk genomförs en del (minst 25 %) av verksamheten på något annat språk än de språk som fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Språket i fråga kan vara modersmål för en del av barnen. Verksamheten ska planeras så att de olika språkgrupperna får tillräckligt stöd för sin språkutveckling. Det kan också finnas barn i gruppen, vars modersmål är något annat än de språk som används i småbarnspedagogiken. Anordnaren av småbarnspedagogik ska från fall till fall i samråd med vårdnadshavarna överväga när ett sådant arrangemang stödjer barnets utveckling.

I småbarnspedagogik på två språk ska verksamheten planeras så att småbarnspedagogiken bildar en helhet, där bägge språken är närvarande och utvecklas gradvis som en följd av personalens språkbruk och barnens aktiviteter. I mån av möjlighet ska var och en i personalen använda endast ett av språken aktivt. Barnen ska ha möjlighet att bli förstådda även på sitt modersmål, då det är svenska eller finska. Barnen ska uppmuntras att använda de två språken inom verksamheten. Målet är att barnen kan övergå till förskoleundervisning och grundläggande utbildning antingen på två språk eller på svenska eller finska.

Mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk

Språkberikad småbarnspedagogik

Med språkberikad småbarnspedagogik avses här sådan småbarnspedagogik, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de språk som fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målet är att stödja språkutvecklingen, motivera barnen och möjliggöra ett mångsidigare språkval. Målet kan också vara att övergå till språkberikad undervisning eller annan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning på två språk eller till på annat sätt tidigare lagd språkundervisning.

Språkboverksamhet

Med språkboverksamhet avses inom småbarnspedagogiken sådan verksamhet som stärker barnens kunskap om deras egen kultur och erbjuder dem möjlighet att lära sig ett utrotningshotat minoritetsspråk eller urfolksspråk som talas i familjen eller släkten. Principerna i språkboverksamheten kan påminna om språkbadsprinciperna.

19.1. Stöd för språkkunskaperna för flerspråkiga barn och barn med ett främmande språk som modersmål

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Svenska och finska som andraspråk inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barn med ett främmande språk som modersmål få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. Med barn med ett främmande språk som modersmål avses ett barn vars första språk är något annat än finska, svenska, samiska, romani eller teckenspråk. Att barnet inte kan finska betyder ofta inte att barnet inte kan språk utan han eller hon talar sitt modersmål och lär sig ett annat språk utifrån modersmålet. Utvecklingen av barnets kunskaper i finska/svenska ska främjas inom de olika delområdena av språkkunskap utgående från barnets behov och förutsättningar. Undervisning i finska/svenska som andraspråk är en del av den grundläggande uppgiften för personalen inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Barn med ett främmande språk som modersmål kan beviljas en resurskoefficient under det första året i daghemmet eller familjedagvården. I planen för småbarnspedagogik för ett barn med ett främmande språk som modersmål antecknas en plan för att stödja kunskaper i finska/svenska. Planen uppdateras varje höst och vår.

Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig finska/svenska som andraspråk. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig finska/svenska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det finska/svenska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället.

Undervisningen och handledningen i finska/svenska sker i dagliga situationer. Dessutom behöver barnet också målmedveten och regelbunden undervisning i finska/svenska som andraspråk. I planeringen av undervisning för barn med ett främmande språk som modersmål ska barnets ålder och kunskapsnivå i finska beaktas. Undervisningen ska vara aktiverande och lekfull och ske genom olika metoder. Man ska använda bilder, föremål, olika material, ljud och färger för att konkretisera saker. Undervisningen ska vara åskådlig och konsekvent och man ska använda tekniker för inläring och för att återkalla de inlärd. Undervisningen ska ha en tydlig struktur med många upprepningar och rutiner.

I planeringen av undervisningen ska man beakta att alla situationer är inläringssituationer och alla i vård- och fostringspersonalen har ett pedagogiskt ansvar. Planeringen och genomförandet av den pedagogiska verksamheten syns i vardagliga rutiner, övergångsskeden och barnets basvård. Då man arbetar med barn ska man använda ett gott vardagsspråk (lättförstått språk), hålla paus då man talar och ge en instruktion i taget. Målet är att barnet lär sig vardagens grundläggande vokabulär och kan använda den på ett naturligt sätt i olika situationer. Det centrala i undervisningen i finska/svenska som andraspråk är att barnet utökar sitt ordförråd, övar begrepp samt förstår och följer instruktioner. Stödmaterial för undervisningen i finska/svenska som andraspråk finns i delen för [kulturell mångfald på pedanetsidorna](#) för Borgå stads småbarnspedagogik.

Observation, dokumentation och bedömning av kunskaper i finska/svenska hos barn med ett främmande språk som modersmål

Inom småbarnspedagogiken i Borgå stad kartlägger man kunskaper i finska/svenska hos barn med ett främmande språk som modersmål. Information om barnets språkkunskaper samlas genom att observera och dokumentera barnets tal och språkbruk; ordförråd, ljud, ändelser och ordföljd. Dessutom observerar man hur barnet kan uttrycka sina tankar, känslor och sin vilja på det nya språket samt hur barnet lyssnar och vad han eller hon förstår. Framför allt ska man fästa uppmärksamhet vid vad barnet kan och inte vid vad han eller hon ännu inte kan.

I Borgå har man i samarbete med talterapeuter utarbetat en stig för utveckling av kunskaper i svenska hos barn med ett främmande språk som modersmål. När barnet går längs stigen, kartlägger och observerar man barnets kunskaper i svenska och kunskapsutveckling genom olika metoder.

- "Räven"-testet (Korpilahti-Eilomaa) är en metod för bedömning av treåriga barns tal och språkutveckling. Testet är avsett att användas i daghem, barnrådgivningar och av talterapeuter. Testet används också vid bedömningen av flerspråkiga barns kunskaper i svenska som ett riktigivande verktyg. Testet kartlägger språkkunskapernas olika delområden.
- "Repun Takanassa" (Tammerfors stad 2000) är en kartläggning av kunskaper i finska. Kartläggningen kan användas för femåriga och äldre barn för bedömning av barnets kunskaper i finska och i det egna modersmålet. "Repun takanassa" kartlägger barnets produktion och förståelse av tal. Testet kartlägger språkkunskapernas olika delområden.
- "Pienten kielireppu, tasolta toiselle" är ett verktyg som används för bedömning av språkkunskaper hos barn med invandrarbakgrund inom småbarnspedagogiken och förskole- och nybörjarundervisningen. Kielireppu ger enhetliga bedömningskriterier för att följa upp av utvecklingen av barnets språkkunskaper och tillämpar den europeiska referensramen i undervisningen i finska som andraspråk för småbarn.

En språkkonsultation ordnas för personalen inom småbarnspedagogiken i april. I konsultationen deltar gruppens barnträdgårdslärare, specialbarnträdgårdslärare och talterapeut. Målet är att kartlägga kunskaper i finska/svenska hos barn som fyller 5 år och som har ett främmande språk som modersmål. Man förbereder sig inför språkkonsultationen genom att kartlägga barnets språkutveckling och kunskaper i finska/svenska samt gruppens observationer av barnets styrkor och behov av stöd.

"Kita" dvs. material för bedömning av kunskaper i finska i övergången mellan förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen. Förskolegruppens barnträdgårdslärare gör Kita-bedömningen för barn med ett främmande språk som modersmål. Bedömningen görs då man inte annars får information om barnets språkkunskaper före skolstarten. Förskolegruppens barnträdgårdslärare ansvarar för informationsförmedlingen till skolan. Kita-bedömningen görs inte för barn som har goda kunskaper i finska eller vars kunskaper i finska har bedömts separat i talterapi under förskoleåret.

Samarbete

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språklig och kulturell mångfald synliggöras i samarbete med vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska småbarnspedagogikens mål, innehåll och metoder. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna.

I mån av möjlighet skapas även tillfällen där barnen kan använda och lära sig sitt eget eller sina egna modersmål. Koordinering av modersmålsundervisningen för barn med ett främmande språk som modersmål inom småbarnspedagogiken är ett utvecklingsobjekt under kommande år. Det egna modersmålet och att lära sig finska/svenska som andraspråk ligger till grund för barnets funktionella två- och flerspråkighet. Ansvar för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål – ett eller flera – och kultur ligger i första hand hos barnets familj. Vid behov används tolk i diskussioner med vårdnadshavare för att garantera ömsesidig förståelse. Anvisningar om användningen av tolktjänster finns på social- och hälsovårdssektorns gruppwebbplats på Borgå stads intranät samt i delen för [kulturell mångfald på småbarnspedagogikens pedanetsidor](#).

19.2. Språkbud

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Språkbud

Språkbadsundervisning ordnas för finskspråkiga barn på svenska. Målet med det svenskspråkiga språkbudet i Borgå är att barnen uppnår en funktionell och muntlig språkfärdighet i språkbadsspråket, samtidigt som deras förstaspråk utvecklas. För barn, som enligt diagnos gjord av en sakkunnig har en språkstörning eller en uppmärksamhetsstörning, rekommenderas språkbud inte.

För barn med finska som modersmål börjar språkbadsstigen i femårsåldern inom småbarnspedagogiken, med andra ord ett år före förskoleundervisningen. Efter förskoleundervisningen fortsätter språkbadsundervisningen i skolan. I språkbudet följs planen för småbarnspedagogik och förskoleundervisningens läroplan med beaktande av språkbadsundervisningens särdrag. Borgå stads plan för språkbadsverksamheten: (Plan för språkbadsverksamheten för åren 2014–2018. Tjänsterna inom småbarnsfostran och finskspråkig utbildning)

I Borgå ges tidig fullständig språkbadsundervisning. Språkbadspersonalen använder endast svenska i verksamheten. Språkbadsspråket är inte bara ett mål utan ett verktyg för inläringen. Därför är det viktigt att språket lärs ut samtidigt som man studerar innehållen i något annat kunskaps- eller vetenskapsområde. Barn uppmuntras att använda språkbadsspråket från början och de förväntas använda det i kommunikationen med språkbadspersonalen.

I språkbadsundervisningen används varierande barnorienterade metoder och arbetssätt som ger barnet möjlighet att höra och själv producera språkbadsspråket aktivt, naturligt och mångsidigt. Undervisningen ska vara så överskådlig som möjligt. Personalen använder mycket åskådliggörande material. Ord är väl synliggjorda i lärmiljöerna. Personalen använder också tid på att förklara innebörden av nya ord och begrepp. Arbetet med barnen är diskuterande och frågebetonat. Verksamhetens lärmiljöer ska vara mångsidiga och varierande. I språkbudet

är bekantskap med och upplevelser av den finlandssvenska kulturen en del av undervisningen, vilket görs till exempel med hjälp av besök och kulturevenemang. Femåringarnas grupp gör tätt samarbete med förskolegruppen.

Samarbetet mellan hemmet och småbarnspedagogiken framhävs i språkbadsundervisningen, eftersom undervisningen ges på något annat språk än förstaspråket. I språkbadsverksamheten har föräldrarnas engagemang en stor betydelse. Vårdnadshavarna ska se till att deras barn deltar regelbundet i förskoleundervisningen. Vårdnadshavarna har även i uppgift att stöda barnets lärande av modersmålet och barnets inläring och framsteg följs upp både hemma och i förskoleundervisningen. Personalen ska regelbundet och systematiskt informera om språkbadsverksamheten

Språkbadsverksamheten har en egen föräldraförening, vars mål är att främja, utveckla och stöda språkbadsverksamheten inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och i skolan.

20. Principerna för stöd

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Stöd för utveckling och lärande är en del av den kvalitativa verksamheten inom småbarnspedagogiken och riktar sig till alla de barn som är i behov av stöd. Inom småbarnspedagogiken ska man identifiera barnets behov av stöd och ordna det på ett ändamålsenligt sätt då behov av stöd uppstår. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt kan man förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Småbarnspedagogiken ska genomföras enligt principen om inkludering.

Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd för utveckling och lärande. Stödet för utveckling och lärande ska omfatta såväl lösningar som möter barnens individuella behov som lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska personalen se till att alla barn känner sig accepterade som individer och som medlemmar i gruppen. Genom att uppmuntra barnet och ge barnet möjligheter att lyckas stöds utvecklingen av barnets positiva självbild.

Samarbete mellan barnet, vårdnadshavaren, barntädgårdsläraren, specialbarntädgårdsläraren och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken är viktigt för att barnets behov av stöd ska identifieras samt när stödet planeras och genomförs. Hela personalen ska i enlighet med sin utbildning, sin arbetsbeskrivning och sitt ansvarsområde observera behovet av stöd och ge det stöd som behövs. Personal från social- och hälsovården ska vid behov delta i planeringen och utvärderingen av barnets stöd.

För ett barn på daghem eller i familjedagvård ska behovet av stöd antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. I planen antecknas ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller stödet för barnets utveckling och lärande samt stödåtgärderna och hur de ska genomföras och utvärderas.

Stödet för barnets utveckling och lärande ska ordnas som en del av den dagliga småbarnspedagogiska verksamheten. Stödet ska i första hand ges genom olika flexibla arrangemang i barnets egen daghems- eller familjedagvårdsgrupp. Stödet kan med hänsyn till barnets bästa också ordnas delvis eller helt i en särskild grupp.

Stödet kan också ges inom övrig småbarnspedagogik i enlighet med anordnarens beslut. Inom övrig småbarnspedagogik kan man konsultera en specialbarntädgårdslärare när stödet ordnas. I samråd med vårdnadshavaren kan man också komma överens om att barnet flyttar till regelbunden småbarnspedagogisk verksamhet på ett daghem för att få det stöd som barnet behöver.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Stöd för utveckling och lärande

Målet med stöd för utveckling och lärande inom småbarnspedagogiken är att främja alla barns möjlighet till utveckling, lärande och välbefinnande i en gemensam miljö. Det är centralt att inställningen är positiv och att samarbetet är konstruktivt både inom småbarnspedagogiken och med barnens vårdnadshavare och övriga samarbetsparter. Barnen får stöd i huvudsak i sitt närdaghem.

Inom småbarnspedagogiken i Borgå stad erbjuds stöd för utveckling och lärande i tre steg – allmänt, intensifierat och särskilt stöd.

Särskilt stöd

Samarbete med vårdnadshavarna
Specialsjukvårdens utlåtande
Specialbarntädgårdslärarens regelbundna handledning och konsultation
Tätt mångprofessionellt samarbete
Utarbetande av en plan för särskilt stöd som en del av VASU
Regelbunden utvärdering och uppdatering av planen
Strukturellt stöd

Genomförandet av särskilt stöd förutsätter tätt samarbete i barnets vardag samt specialpedagogisk kompetens.

Intensifierat stöd

Samarbete med vårdnadshavarna
Specialbarntädgårdslärarens handledning och konsultation
Mångprofessionellt samarbete
Utarbetande av en plan för intensifierat stöd som en del av VASU
Regelbunden utvärdering och uppdatering av planen
Strukturellt stöd

Genomförandet av intensifierat stöd förutsätter regelbundenhet och kontinuerlig anpassning av verksamheten.

Allmänt stöd

Pedagogisk plan
Samarbete med vårdnadshavarna
Pedagogiska arrangemang
Möjlighet till specialbarntädgårdslärarens konsultation

Genomförandet av allmänt stöd förutsätter att hela personalen tar ansvar för att upptäcka, bedöma och diskutera behovet av stöd samt för att genomföra det.

Allmänt stöd består av pedagogisk kompetens hos personalen inom småbarnspedagogiken, kännedom om barnets utveckling samt tidig identifiering av behovet av stöd. Det allmänna stödet inom småbarnspedagogiken är stöd för varje barns utveckling och lärande. Stödet planeras och utvärderas i växelverkan med vårdnadshavarna och barnet.

Verksamheten som är en helhet bestående av vård, fostran och undervisning samt planeringen, organiseringen och anpassningen av verksamhetsmiljön grundar sig på barnets behov. I pedagogiska arrangemang ingår förstärkning av samarbetet med vårdnadshavarna, anpassning av verksamheten och inlärningsmiljön och rehabiliterande element i vardagen. Dags- och veckostrukturen och struktureringen av utrymmena samt de vuxnas gemensamma

verksamhetssätt stödjer barnens verksamhet. Som metod i planeringen och utvärderingen av verksamheten används verktyget Kvalitativ småbarnspedagogik och förskoleundervisning – pedagogisk plan.

I fråga om det allmänna stödet har personalen inom småbarnspedagogiken möjlighet att konsultera specialbarträdgårdsläraren. Vid behov observerar specialbarträdgårdsläraren barnet och barngruppen samt deltar i samarbetet med vårdnadshavaren. Också vårdnadshavarna kan ta direkt kontakt med specialbarträdgårdsläraren.

Specialbarträdgårdsläraren är en expert i frågor som gäller barnets utveckling och lärande, och den huvudsakliga uppgiften är att ge konsultation. Specialbarträdgårdsläraren ger information, handledning och stöd till vårdnadshavarna och personalen inom småbarnspedagogiken vid bedömningen av barnets behov av stöd för utveckling och lärande samt vid planeringen och genomförandet av stödet. I vardagen ligger ansvaret för vård, fostran och undervisning av barnet som behöver stöd hos personalen inom småbarnspedagogiken. I Borgå finns det specialbarträdgårdslärare som arbetar som ambulerande specialbarträdgårdslärare för flera enheter för småbarnspedagogik, som resursspecialbarträdgårdslärare för en enhet eller som specialbarträdgårdslärare i grupp.

Intensifierat stöd erbjuds när barnet behöver starkare och mer individuellt stöd. Det intensifierade stödet är regelbundet och förutsätter kontinuerlig anpassning av verksamheten.

Det intensifierade stödet omfattar utöver pedagogiska arrangemang också specialbarträdgårdslärarens handledning och konsultation, strukturella stödåtgärder och regelbundet mångprofessionellt samarbete. Det intensifierade stödet kräver i regel ett expertutlåtande om behovet av intensifierat stöd. Vid genomförandet av intensifierat stöd för utveckling och lärande betonas vårdnadshavarnas delaktighet vid bedömningen av barnets behov av stöd och genomförandet av rehabiliteringen.

Särskilt stöd erbjuds ett barn som behöver heltidsstöd som är kontinuerligt och individuellt. Inom småbarnspedagogiken beror barnets behov av särskilt stöd huvudsakligen på svårt handikapp, sjukdom eller fördröjd utveckling. Det särskilda stödet kräver specialistsjukvårdens utlåtande. Inom förskoleundervisningen är eleverna som får särskilt stöd barn med förlängd läroplikt.

Inom det särskilda stödet gör man regelbundet mångprofessionellt samarbete, gruppens personal får specialbarträdgårdsläraren täta handledning och konsultation och barnet har beviljats någon strukturell stödåtgärd inom specialdagvården.

21. Samarbete med barnet, vårdnadshavaren och andra sakkunniga i samband med stöd

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogiken ska ordnas i samarbete med barnet och vårdnadshavaren, så att varje barn får ta del av fostran, undervisning och vård enligt sin utveckling och sina behov. Samarbetet med vårdnadshavaren är särskilt viktigt då barnet har behov av stöd. Barnet kan även få stöd genom andra tjänster för barn och familjer, till exempel barnrådgivningen, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor eller handikappservicen. Det är viktigt att de lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet ordnas.

Möjligheten att få stöd, de centrala principerna för stöd, det överenskomna stödet och hur stödformerna ska genomföras ska diskuteras med vårdnadshavaren. Barnet ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med sin ålder och utveckling.

Vårdnadshavaren ska kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavaren ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Målen med stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Med barnrådgivningen, barnskyddet, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor och annan socialservice ska man komma överens om samarbetsrutinerna och principerna när ett barns ärende behandlas eller i situationer som kräver myndigheters ingripande. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om informationsutbyte och sekretess ska följas i samarbetet.

Småbarnspedagogisk verksamhet ordnas också inom den specialiserade sjukvården. Genom samarbete mellan småbarnspedagogiska tjänster och sjukhuset eller inrättningen i fråga ska kontinuiteten i småbarnspedagogiken säkerställas med hänsyn till barnets hälsa och kondition. Det är särskilt viktigt att barnet kan bibehålla trygga mänskliga relationer.

Svårt handikappade och sjuka barn kan behöva förlängd läroplikt. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om beslut i anknytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Stödet för barnets utveckling och lärande kräver mångprofessionellt samarbete med vårdnadshavarna samt fungerande samarbetsstrukturer. Observation av behovet av stöd samt planering, genomförande och utvärdering av stödet sker i samarbete med vårdnadshavarna och vid behov med barnets och familjens andra samarbetspartner.

Vårdnadshavarna får i god tid information om frågor som gäller att ordna förlängd läroplikt. Då gör man tätt samarbete med utbildningstjänsterna. Specialbarntädgårdsläraren ansvarar för samarbetets påbörjas.

22. Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Deltagandet i den småbarnspedagogiska verksamheten lägger en god grund för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Svårigheter ska förebyggas genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt. Sådana är till exempel systematisk differentiering av verksamheten, flexibel gruppindelning och anpassning av lärmiljöerna. En tydlig dagordning och rytm i de dagliga aktiviteterna stödjer alla barn.

Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen så snabbt och på ett så tidigt stadium som möjligt. En del barn behöver omfattande och regelbundet stöd eller flera stödformer som kompletterar varandra samtidigt.

Inom småbarnspedagogiken kan ett barn få stöd på många sätt. Arbetssätten och lärmiljöerna ska anpassas efter barnets individuella behov. Stödet kan omfatta **pedagogiska** och **strukturella arrangemang** och **andra arrangemang som stödjer välbefinnandet**. **Pedagogiska arrangemang** är till exempel stöd av en specialbarträdgårdslärare, som antingen konsulteras eller är tillgänglig periodvis, individuell handledning, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel och digitala verktyg. Stödet kan också omfatta användning av tecken och bilder eller annat stöd för språket och kommunikationen. **Strukturella arrangemang** är bland annat att minska antalet barn i gruppen och att vidta åtgärder som gäller personaldimensioneringen eller personalstrukturen. **Andra arrangemang som stödjer välbefinnandet** är till exempel handledning och konsultation av sakkunniga inom social- och hälsovården.

Då barnets behov av stöd beror på gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen behöver barnet i allmänhet kontinuerligt och individuellt stöd på heltid. Barnet kan ha svårigheter inom flera områden eller ett mycket stort behov av stöd inom ett visst område. Barnets stöd för utveckling och lärande i barngruppen förutsätter planering, specialkompetens och eventuellt olika slags arrangemang eller hjälpmedel. Barnet behöver hjälp för att komma till rätta i gruppen, en differentierad verksamhet och tid för att träna grundläggande färdigheter. Det kan förutsätta utveckling av personalens specialpedagogiska kompetens eller sjukvårdskompetens eller mångprofessionellt samarbete med sakkunniga inom social- och hälsovården.

För att stödja barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska man kontinuerligt observera, dokumentera och bedöma barnets behov av stöd och hur stödåtgärderna inverkar och räcker till. Den första åtgärden är att granska arbetssätten och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån granskningen görs en bedömning av om en ändring av arbetssätten och lärmiljöerna kunde leda till bättre pedagogiska lösningar för barnet. Bedömningen och planeringen av stödet baserar sig på en tillräckligt mångprofessionell sakkunskap.

22.1. De pedagogiska och strukturella arrangemang som stöder välbefinnandet i Borgå

De pedagogiska och strukturella arrangemang och andra arrangemang som stöder välbefinnandet i Borgå

Barnen erbjuds stöd för utveckling och lärande både genom pedagogiska arrangemang och strukturella stödåtgärder. Småbarnspedagogikens stödåtgärder ska inledas genast efter att man upptäckt behovet av stöd. Dagvårdsenhetens föreståndare och fostringspersonal bedömer barnets behov av intensifierat och särskilt stöd samt strukturella stödåtgärder i samarbete med barnets föräldrar. Vid behov konsulterar man en specialbarträdgårdslärare vid bedömningen.

De strukturella stödåtgärderna varierar beroende på vårdform. Resurskoefficienter, extra personal inom specialdagvården och resursspecialbarnträdgårdslärares stöd används i daghem. I klubbar används resurskoefficienter. I familjedagvård beaktas det intensifierade stöd och särskilda stöd som barnet behöver i familjedagvårdarens uppgiftsrelaterade lön.

Med **resurskoefficienterna** kan man reglera gruppens storlek när barnet inte stöds med andra strukturella stödåtgärder. Om det i gruppen finns ett barn som behöver intensifierat eller särskilt stöd, krävs större arbetsinsatser av personalen. Barnets behov av stöd beaktas i planeringen och genomförandet av verksamheten.

Kriterier för resurskoefficienter

Resurskoefficient 1,5

Småbarnspedagogikens mångprofessionella arbetsgrupp och/eller en expert har konstaterat att barnet behöver stöd för uppväxt, utveckling och/eller lärande.

Resurskoefficient 2

Två experter inom social- och/eller hälsovården har konstaterat att barnet behöver stöd för utveckling och lärande eller har ett handikapp eller en sjukdom.

Resurskoefficient 2,8

Denna resurskoefficient kan användas när barnet har en rekommendation om extra personal av en läkare inom specialsjukvården men det finns ingen extra personal i gruppen.

Resursspecialbarnträdgårdsläraren arbetar huvudsakligen i en verksamhetsenhet som expert i frågor som gäller stödet för utveckling och lärande. Resursspecialbarnträdgårdslärares stöd kan beviljas 4–6 barn som har ett utlåtande om behovet av stöd av en läkare inom specialsjukvården. Resursspecialbarnträdgårdsläraren delar information och sin specialpedagogiska kompetens i arbetsgemenskapen. Han eller hon deltar i planeringen och genomförandet av fostran och undervisning för barn som behöver stöd genom att bl.a. anpassa inlärningsmiljön och använda pedagogiska arrangemang. De barn som får stöd av en resursspecialbarnträdgårdslärare stöds inte med några andra strukturella stödåtgärder.

Extra personal beviljas behovsprövat inom resursramarna för resultatenheten för specialdagvården. Beviljandet av extra personal kräver läkarens utlåtande. Besluten grundar sig på förslag och utredningar med motiveringar. Förutsättningen för beviljandet är att de pedagogiska arrangemangen används målmedvetet i barnets vardag.

Att det finns extra personal i gruppen gör det möjligt att stödja utvecklingen av barnets färdigheter och självständighet. Det är centralt att trygga barnets utveckling, lärande och delaktighet i gruppens verksamhet.

Kriterier för beviljande av extra personal

Kontinuerligt och permanent behov av särskilt stöd

Barnet har en somatisk sjukdom eller neurologiska/psykiska symptom, handikapp eller nedsatt funktionsförmåga som en expert inom branschen (specialläkare, neuropsykolog eller motsvarande) har konstaterat. Behovet av stöd är permanent.

Regelbundet, minskande behov av särskilt stöd

En expert har konstaterat att barnet behöver särskilt stöd eller har ett handikapp eller en sjukdom och behöver mycket stöd, övervakning eller vårdåtgärder av vuxna under dagen. Behovet av stöd är tämligen permanent men minskar om barnet får tillräckligt stöd i tid.

Resursen för extra personal som daghemsenheten beviljats kan fördelas mellan flera barn som behöver intensifierat eller särskilt stöd.

Arrangemang som stödjer välbefinnandet är till exempel handledning och konsultation som sakkunniga inom social- och hälsovården ger. I Borgå har personalen inom småbarnspedagogiken möjlighet att konsultera specialarbetare, familjerådgivningen och social- och hälsovårdens

habiliteringsgrupp för barn. Dessutom konsulterar specialbarntädgårdslärarna regelbundet den barnpsykiatriska polikliniken vid Borgå sjukhus.

Den välfärdsfrämjande elevvården inom förskoleundervisningen beskrivs separat i Borgå stads läroplan för förskoleundervisningen.

22.2. Administrativ praxis för att ordna stöd för utveckling och lärande

Administrativ praxis för att bevilja intensifierat och särskilt stöd samt strukturella stödåtgärder

Småbarnspedagogikens stödåtgärder ska inledas genast efter att man upptäckt behovet av stöd. Dagvårdsenhetens föreståndare och fostringspersonal bedömer barnets behov av intensifierat och särskilt stöd samt strukturella stödåtgärder i samarbete med barnets föräldrar. Vid behov konsulterar man en specialbarntädgårdslärare vid bedömningen.

Dagvårdsenhetens föreståndare gör i samarbete med fostringspersonalen ett förslag om stöd som behövs. Till förslaget bifogas en beskrivning av barnet i småbarnspedagogiken samt eventuella expertutlåtanden. Till förslaget som gäller ett barn som inleder förskoleundervisningen bifogas en pedagogisk bedömning i stället för beskrivningen. För utarbetandet av bedömningen ansvarar gruppens barntädgårdslärare. Förslagen om intensifierat och särskilt stöd samt strukturella stödåtgärder lämnas via specialbarntädgårdsläraren till arbetsgruppen för specialdagvården för behandling. Arbetsgruppen sammanträder enligt en separat tidtabell fyra gånger om året.

Arbetsgruppen för specialdagvården består av direktören för småbarnspedagogik, ledaren för småbarnspedagogik, två daghemsföreståndare samt specialbarntädgårdslärarna. Beslutet om extra personal inom specialdagvården fattas av direktören för småbarnspedagogik. Ledaren för småbarnspedagogik fattar besluten om resurskoefficienten, resursspecialbarntädgårdsläraren samt om ersättning för familjedagvårdarens arbete, som baserar sig på en bedömning av svårighetsgraden. Det intensifierade eller särskilda stöd som beviljats barnet antecknas i beslutet. Specialbarntädgårdsläraren skickar ett meddelande till föräldrarna, dagvårdsenheten och specialdagvården.

Ledningsstruktur och beslutsfattande i anslutning till stöd för utveckling och lärande

För koordineringen och ordnandet av stöd för utveckling och lärande i Borgå ansvarar resultatenheten för specialdagvården, i vilken hör specialbarntädgårdslärarna och den extra personalen inom specialdagvården. Chefen för resultatenheten är en av specialbarntädgårdslärarna.

Arbetsgruppen för specialdagvården följer upp, koordinerar och bereder samt bedömer förslag för att utveckla stödet för utveckling och lärande tillsammans med specialbarntädgårdslärarna och chefen för resultatenheten. Aktuella frågor i anslutning till stödet för utveckling och lärande samt andra arrangemang som stödjer välbefinnandet behandlas vid chefernas möten och godkänns i ledningsgruppen för småbarnspedagogik.

Ledning och utveckling av dagvårdsenheternas stöd för utveckling och lärande

Förmannen ansvarar för genomförandet av stöd för utveckling och lärande i sin enhet. Förmannen får stöd av den specialbarntädgårdslärare som utsetts för enheten. Förmannen ansvarar för beredningen av förslag till strukturella stödåtgärder för barn och att de beviljade åtgärden för barn riktas och genomförs korrekt.

Förmannen ansvarar dessutom för informationsförmedlingen när ett barn som behöver intensifierat och särskilt stöd flyttas från en enhet till en annan i Borgå eller när barnet flyttar till en annan kommun samt när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Förmannen deltar i arbetet i arbetsgruppen för stöd för lärande för barn i förskoleåldern tillsammans med personalen inom förskoleundervisningen och specialbarntädgårdsläraren. Föreståndaren ansvarar för genomförandet av gemensam elevvård för barn i förskoleåldern i sin enhet.

Förmanen ansvarar för att man utarbetar planer för intensifierat och särskilt stöd för barnen som en del av barnets plan för småbarnspedagogik och förskoleundervisning och att dessa planer utvärderas regelbundet.

23. Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Barnets behov av stöd, stödåtgärderna och hur de ska genomföras samt ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller stödet ska antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Barntädgårdsläraren och/eller specialbarntädgårdsläraren ansvarar för att göra upp och utvärdera planen i samarbete med den övriga personalen och barnets vårdnadshavare. När planen görs upp och utvärderas ska vårdnadshavarens och barnets delaktighet stödjas. Barnets åsikt ska klargöras och beaktas då planen görs upp och utvärderas (avsnitt Barnets plan för småbarnspedagogik).

Stödet ska utvärderas och planen ska granskas minst en gång om året. Stödets inverkan ska utvärderas regelbundet och planen ska ändras vid behov. Hur målen för verksamheten har uppnåtts ska antecknas i planen och målen ska ändras så att de motsvarar det nya behovet. Om behovet av stöd och stödåtgärderna har upphört ska detta antecknas i planen. En bedömning av barnets behov av stöd görs också alltid då barnet börjar i förskoleundervisningen. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om stöd för barnets växande och lärande för barn i förskoleundervisningen.

Då ett barn får stöd för sin utveckling och sitt lärande ska det i barnets plan för småbarnspedagogik, förutom det som står beskrivet i avsnittet Barnets plan för småbarnspedagogik, antecknas följande:

Pedagogiska och strukturella lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar angående personaldimensioneringen och gruppstrukturen
- lösningar i anslutning till barnets stöd, till exempel differentiering av verksamheten, individuell handledning, smågruppsverksamhet eller användning av tecken och bilder
- tolknings- och biträdestjänster samt användning av hjälpmedel.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren
- ansvarsfördelningen när det gäller hur barnets stöd genomförs
- tjänsterna som tillhandahålls av specialister, till exempel specialbarntädgårdslärare
- handledningen och konsultationen av sakkunniga inom social- och hälsovården
- eventuella transportarrangemang och vem som ansvarar för dem.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljningen av hur målen har nåtts
- utvärderingen av stödåtgärdernas effekt och tidpunkterna för utvärderingen.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

I barnets plan för småbarnspedagogik antecknas behovet av intensifierat eller särskilt stöd. Barntädgårdsläraren, som vid behov får stöd av specialbarntädgårdsläraren, ansvarar för uppgörandet av planen. Behovet av stöd förverkligas och utvärderas regelbundet i samarbete med vårdnadshavarna och samarbetsparterna.

24. Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten

GRUNDERNA FÖR PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Syftet med utvärderingen av den pedagogiska verksamheten är att utveckla småbarnspedagogiken och förbättra förutsättningarna för barnens utveckling och lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala planen för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik är en del av detta uppdrag. Verksamheten inom småbarnspedagogiken ska utvärderas och utvecklas på nationell nivå samt ur anordnar-, enhets- och individperspektiv.

Utvärderingen på nationell nivå har som uppdrag att stödja anordnarna av småbarnspedagogik i frågor som rör utvärdering och kvalitetshantering. De nationella utvärderingarna främjar utvecklingen av småbarnspedagogiken på lokal, regional och nationell nivå. Resultaten från utvärderingarna kan även användas i internationella jämförelser. De utomstående utvärderingarna kan också genomföras av andra aktörer eller som internationella utvärderingar.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska regelbundet följa upp och utvärdera planerna för småbarnspedagogik och hur de har genomförts inom de olika verksamhetsformerna. Anordnaren av småbarnspedagogik bestämmer själv vilka metoder som ska användas vid utvärderingen på anordnar- och enhetsnivå. Det är viktigt att de lokala beslutsfattarna, vårdnadshavarna och personalen inom småbarnspedagogiken har aktuell information om hur småbarnspedagogiken genomförs och om dess kvalitet. De centrala resultaten av utvärderingarna ska publiceras. Utvärderingen på anordnar- och enhetsnivå är en central del av ledarskapet och av utvecklingen inom den småbarnspedagogiska verksamheten på lokal nivå. Barnen och deras vårdnadshavare ska regelbundet ges möjlighet att delta i utvärderingen av småbarnspedagogiken.

Personalens målinriktade och systematiska självvärdering har en central roll i att upprätthålla och utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen kan fokusera på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll eller lärmiljöerna.

Utvärderingen på individnivå grundar sig på lagen om småbarnspedagogik och innebär utvärdering av hur barnens planer för småbarnspedagogik genomförs. Det är alltid viktigt att utvärdera genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik innan en plan för barnet uppdateras. I samband med utvärderingen ska barnet, vårdnadshavaren och personalen fundera över hur verksamhetens mål och de överenskommelser som man gemensamt skrivit in i planen har beaktats och uppnåtts i verksamheten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen av barnets plan för småbarnspedagogik är också ett sätt att stödja barnets lärande och välbefinnande. Denna del av utvärderingsuppdraget beskrivs närmare i avsnitten Grunderna för planen för småbarnspedagogik och de lokala planerna för småbarnspedagogik och Stöd för barnets utveckling och lärande.

De frågor som ska avgöras på lokal nivå och som beskrivs i slutet av varje kapitel i grunderna för planen för småbarnspedagogik, ska styra utarbetandet av den lokala planen samt utvärderingen och genomförandet av den. Anordnaren av småbarnspedagogik ska granska sin plan för småbarnspedagogik och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet. Även de lokala behoven och resultaten från utvecklingsarbetet styr utvärderingen.

DEN LOKALA PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

I barnets plan för småbarnspedagogik dokumenteras både barnens och vårdnadshavarnas utvärdering av verksamheten. Den respons som barn och föräldrar ger på verksamheten bör beaktas i den pedagogiska planen och vid utvecklande av gruppens verksamhet. Den pedagogiska planen fungerar även som ett redskap vid utvärdering av verksamheten. Förmannen ansvarar för en kontinuerlig utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten

och kvaliteten i den egna enheten. Via arbetsparet som ansvarar för arbetet med planen för småbarnspedagogik i enheten och förmännen får styrgruppen för småbarnspedagogik och förskoleundervisning feedback om verksamheten och dess utveckling.

Anordnaren av småbarnspedagogik följer och utvärderar bl.a. utvecklingen av verksamhetskulturen och förverkligandet av den pedagogiska verksamheten med hjälp av enheternas verksamhetsplan.

I Borgå förbereds en kundförfrågan som är planerad att genomföras 2018 och därefter med jämna mellanrum. Utvärderingen och feedbackens resultat behandlas i bl.a. ledargruppen för småbarnspedagogik och i styrgruppen för småbarnspedagogik och förskoleundervisning samt i enheterna. Kunderna och beslutsfattarna informeras om de centrala resultaten.